

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 26. 6. 2019

Število objav: 14

Internet: 7

Tisk: 7

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 2

Inženirska zbornica ...: 2

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 1

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 11

Internet	Naslov	Prekmurski gradbinec, ki v Avstriji gradi hiše za trg		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Delo.si; 454.365, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 6	Avtor	Smiljan Kuhar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...panogo, ki je velikokrat lahko zelo neizprosna. A kot pravi sam, drugega ne bi mogel početi. Odraščal je namreč v družini, ki je bila tesno povezana z gradbeništvom . Tudi zato je za lopato poprijel že kot otrok, s štirinajstimi leti pa je v zameno za honorar prvič delal pri mešalniku. Po osnovni šoli ga je pot vodila...			

Internet	Naslov	28 let kasneje je marsikaj drugače: Naše ravnanje z okoljem se izboljšuje, upokojevcev je več kot učencev, kaj pa cene in plače?		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Vecer.com; 286.983, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 17	Avtor	A. L.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...BDP se je zmanjšal za več kot polovico: s 5,7 odstotka (1991) na 2,2 odstotka (2018). Močno se je zmanjšal tudi delež dodane vrednosti iz industrije in gradbeništva : s 44 odstotka (1991) na 33,2 odstotka (2018). Močno pa se je povečal delež dodane vrednosti iz storitev: s 50,3 odstotka (1991) na 64,6 odstotka (2018)...			

Internet	Naslov	Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi modernizirani podobi		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Dnevnik.si; 283.341, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 22	Avtor	Franci Kek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...organizacijami ali vpletena v kriminalna dejanja. A še vedno se prek raznih obvodov, prek drugih podjetij infiltrirajo v javna naročila v zdravstvu in gradbeništvu , ki so zlata jama za mafijske organizacije.« Tožilec kot v hišnem priporu Še vedno ne vemo, zakaj ta kriminalni sistem še danes deluje v vsem svojem obsegu....			

Internet	Naslov	Ogorčeni inženirji		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Dnevnik.si; 283.341, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Iz tiskane izdaje; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 25	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Inženirska zbornica Slovenije		
Povzetek	...Ogorčeni inženirji Po desetletjih ohole brezbržnosti vodstva Inženirske zbornice Slovenije ter vse slabšega eksistenčnega stanja gradbene stroke in članstva je končno tudi gradbenim inženirjem prekipelo. Ogorčeni nad uničenjem in vse hitrejšim...			

Tisk	Naslov	Prekmurski gradbinec, ki v Avstriji gradi hiše za trg		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Delo; 153.990, Slovenija	Stran: 9	Površina: 619 cm ²
	Rubrika, Datum	Gospodarstvo; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 27	Avtor	Smiljan Kuhar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Prekmurski gradbinec, ki v Avstriji gradi hiše za trg Gradbeništvo Med referencami tudi obnova gradu za stranko iz Švice Grad - Leta 2009 je bila recesija v polnem zamahu. Večina podjetij in podjetnikov se je ukvarjala...			

Tisk	Naslov	Brez pritožb na izbor izvajalca razširitve terminala na brniškem letališču		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Delo; 153.990, Slovenija	Stran: 9	Površina: 50 cm ²
	Rubrika, Datum	Gospodarstvo; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 28	Avtor	G. R.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	... Gradbeništvo Brez pritožb na izbor izvajalca razširitve terminala na brniškem letališču Fraport Slovenija ni prejel nobene pritožbe na izbor izvajalca razširitve potniškega...			

Tisk	Naslov	Jeseni manj cigaretnega dima okrog notranjega ministrstva		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Delo; 153.990, Slovenija	Stran: 2	Površina: 676 cm ²
	Rubrika, Datum	Aktualno; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 30	Avtor	Sandra Hanžič		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...NEZAKONITO PODALJŠEVANJE URNIKA Zaradi številnih kršitev pri podaljšanju delovnega časa in nezagotavljanja odmora za malico zlasti v gostinstvu, turizmu in gradbeništvu , se obetajo zakonodajni premiki na področju evidenc. Na ministrstvu za delo so predvidoma do konca leta napovedali uvedbo spletnega evidentiranja delovnega...			

Tisk	Naslov	Ogorčeni inženirji		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Dnevnik; 107.900, Slovenija	Stran: 13	Površina: 235 cm ²
	Rubrika, Datum	Mnenja; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 31	Avtor	Franc Maleiner		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Inženirska zbornica Slovenije		
Povzetek	...Ogorčeni inženirji Po desetletjih ohole brezbržnosti vodstva Inženirske zbornice Slovenije ter vse slabšega eksistenčnega stanja gradbene stroke in članstva je končno tudi gradbenim inženirjem prekipelo. Ogorčeni nad uničenjem in vse hitrejšim...			

Tisk	Naslov	7 stvari, ki jih morate vedeti, preden kupite stanovanje kot naložbo		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Finance; 80.900, Slovenija	Stran: 4	Površina: 1.193 cm ²
	Rubrika, Datum	Dogodki in ozadja; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 35	Avtor	Simona Toplak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 Vira: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnostijunij 2019; SURS 5 Pomembno rastejo gradbeni stroški Zaupanje v gradbeništvo je dobro, povečuje se tudi obseg gradbenih del, a je še vedno manjši, kot je bil v letih pred krizo. To je vse lepo in krasno, vendar pomeni višje cene...			

Tisk	Naslov	Med nadzorom dela na črno našli tudi kriptozaslužkarja		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Finance; 80.900, Slovenija	Stran: 12	Površina: 1.075 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 38	Avtor	Lana Dakič		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...in zaposlovanja na črno LANA DAKIČ lana.dakic@finance.si Slovenski inšpektorji krepijo nadzor nad zaposlovanjem in delom na črno. Največ kršitev je v gradbeništvu , gostinstvu, cestnem prometu in trgovini, povečuje se tudi pogostost kršitev na področju varovanja, inšpektorji pa so med kršitelji ujeli tudi kriptozaslužkarja...			

Internet	Naslov	Na vseh področjih velike spremembe		
Zaporedna št. 11	Medij; Doseg	Times.si; 61.010, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 39	Avtor	Cveto Zaplotnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...povezanost slovenskega gospodarstva s tujimi trgi. Spremenila se je tudi struktura gospodarstva: v BDP-ju se je močno zmanjšal delež kmetijstva, industrije in gradbeništva , hkrati pa se je zelo povečal delež storitev. Najpomembnejša slovenska trgovinska partnerica je v vseh letih po osamosvojitvi ostala Nemčija, pri trgovanju...			

Tisk	Naslov	Razveljavili uporabno dovoljenje za upravo za pomorstvo		
Zaporedna št. 12	Medij; Doseg	Primorske novice; 53.000, Slovenija	Stran: 9	Površina: 515 cm ²
	Rubrika, Datum	Primorska; 26. 6. 2019		
Stran v zbirki: 41	Avtor	Nataša Hlaj, Katja Glešič		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...državo, mora zdaj znova pridobiti uporabno dovoljenje. * Nataša Hlaj Katja Glešič Boštjan Grča iz kopske upravne enote pojasnjuje, da so v skladu z gradbenim zakonom februarja resda izdali uporabno dovoljenje za del objekta, vendar so po pravnomočnosti dokumenta ugotovili nova dejstva, zato so obnovili postopek. Parcel...			

Internet	Naslov	Na vseh področjih velike spremembe		
Zaporedna št. 13	Medij; Doseg	Gorenjskiglas.si; 24.607, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 42	Avtor	Cveto Zaplotnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...povezanost slovenskega gospodarstva s tujimi trgi. Spremenila se je tudi struktura gospodarstva: v BDP-ju se je močno zmanjšal delež kmetijstva, industrije in gradbeništva , hkrati pa se je zelo povečal delež storitev. Najpomembnejša slovenska trgovinska partnerica je v vseh letih po osamosvojitvi ostala Nemčija, pri trgovanju...			

Internet	Naslov	Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi modernizirani podobi		
Zaporedna št. 14	Medij; Doseg	Aktualno24.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 25. 6. 2019		
Stran v zbirki: 47	Avtor	Franci Kek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...organizacijami ali vpletena v kriminalna dejanja. A še vedno se prek raznih obvodov, prek drugih podjetij infiltrirajo v javna naročila v zdravstvu in gradbeništvu , ki so zlata jama za mafijske organizacije.« Tožilec kot v hišnem priporuŠe vedno ne vemo, zakaj ta kriminalni sistem še danes deluje v vsem svojem obsegu....			

Prekmurski gradbinec, ki v Avstriji gradi hiše za trg

Med referencami tudi obnova gradu za stranko iz Švice

Objavljeno
25. junij 2019 20:00

Posodobljeno
25. junij 2019 20:00

Gradbinec Denis Rajbar je svojo tržno nišo našel v Avstriji, dela večinoma za zasebne stranke. FOTO: Jan Vitez

Smiljan Kuhar, Sobotainfo

Grad – Leta 2009 je bila recesija v polnem zamahu. Večina podjetij in podjetnikov se je ukvarjala s preživetjem, le malokdo je takrat pomislil, da je primeren čas za uresničitev podjetniških zamisli. Med tistimi, ki se na razmere niso ozirali, je bil **Denis Rajbar** od Grada. Marca istega leta je ustanovil gradbeno podjetje Dengrad in se podal v panogo, ki je velikokrat lahko zelo neizprosna.

A kot pravi sam, drugega ne bi mogel početi. Odraščal je namreč v družini, ki je bila tesno povezana z **gradbeništvom**. Tudi zato je za lopato poprijel že kot otrok, s štirinajstimi leti pa je v zameno za honorar prvič delal pri mešalniku. Po osnovni šoli ga je pot vodila v Maribor, kjer je obiskoval srednjo gradbeno šolo in kasneje fakulteto za **gradbeništvo**. Že kot dijak

in kasneje kot študent je delal v podjetju Pomgrad, kjer se je kasneje tudi zaposlil. V treh letih, ki jih je v največjem pomurskem gradbincu preživel kot pomočnik vodje gradbišča, se je naučil veliko.

Dobrega delavca moraš dobro plačati

»Imel sem srečo, da sem bil obdan z dobrimi delovodji in šefi, od katerih sem se ogromno naučil. Sodeloval sem pri gradnji velikih objektov in to mi je zdaj v veliko pomoč.« hvaležnosti ne skriva Rajbar, ki je na začetku svoje samostojne poti porabil vsak evro, ki ga je v ta namen dal na stran. »Ob ustanovitvi podjetja nisem imel nič, bili smo brez vsega. Brez avtomobila, brez delovnih pripomočkov. Bil je čas recesije in niti avtomobila nisem dobil na lizing. Vse orodje je bilo treba plačati takoj, in ko smo aprila začeli delati, sem bil dobesedno brez enega samega evra.« se spomni svojih začetkov.

Podjetje, v katerem sta bila sprva poleg njega in očeta zaposlena še dva delavca, ima zdaj že 32 zaposlenih. Ta številka se zadnja štiri leta ne spreminja, saj Rajbar bolj kot na količino stavi na kakovost. »Vsakega izmed zaposlenih si upam samega poslati na gradbišče in vem, da mu lahko pri delu popolnoma zaupam. To je najpomembnejše,« pravi Rajbar, ki se zaveda, da je dobre delavce mogoče zadržati zgolj pod dobrimi pogoji. Brez dobrega plačila ni dobrega delavca, zadeve pa še otežuje bližina Avstrije, ki pobere kar nekaj kakovostnega kadra iz Slovenije.

Dengrad posluje deset let.
Avstrija je zahteven trg, ovire za vstop visoke.
Denis Rajbar združuje **gradbeništvo** in nogomet.

Več kot sto tisočakov kazni

Zato se je tudi odločil, da poskuša plačevati približno toliko kot Avstriji. Vzrok je med drugim ta, da podjetje Dengrad skoraj polovico svojega dela že opravlja pri naših severnih sosedih. Kot pravi, mu brez poštenosti to ne bi uspelo. »Poštenost do strank je osnova. Brez strank ni podjetja. Najprej se je dobra beseda o nas razširila po Prekmurju, nato še po Avstriji. Toda ni vedno lepo in lahko, brez skrbi,« dodaja Rajbar, ki je pri severnih sosedih najbolj dejaven v Gradcu. Glavnino dela opravi pri zasebnih strankah, večinoma pa gradijo različne stanovanjske objekte.

Ko spregovori o razlikah med Slovenijo in Avstrijo, beseda najprej nanese na urejen plačni sistem. Ta je seveda boljši pri Avstrijcih, ki pa so do tujih gradbincev velikokrat neizprosnosti in po besedah Rajbarja tudi nepravilni. »Lahko povem, da sem v sedmih letih v Avstriji za različne kazni moral plačati več kot sto tisoč evrov, pa čeprav so bile vse stvari urejene. Nobena kazen po mojem mnenju ni bila upravičena. Stvari so šle tako daleč, da sem bil tik pred tem, da zapustim avstrijski trg. K sreči v zadnjih treh letih ni bilo nobene kazni.« pove Rajbar, ki dodaja, da je Dengrad po njegovem mnenju eno redkih slovenskih gradbenih podjetij, ki še vztrajajo v Avstriji.

Švicarju v Avstriji zgradili grad

To se mu bo, kot vse kaže, tudi izplačalo. V zadnjih tednih je namreč v Kalsdorfu kupil zemljišče in zdaj se bo podjetje podalo v lastno naložbo. »Zgradili bomo hiše za prodajo, in sicer dva dvojkna, dve hiši in stanovanjski objekt. Nekaj podobnega si nato želimo storiti tudi v Sloveniji. Sem človek, ki rad išče nove izzive, in ta je za nas več kot primeren.« razkrje Rajbar, ki je v Avstriji izpeljal tudi enega zanimivejših projektov. V vasi Minihof-Liebau so namreč za švicarskega naročnika zazidali grad, ki ga ta uporablja kot vikend. »To je bil triletni projekt, katerega vrednost je na koncu znašala med petimi in šestimi milijoni evrov.« pove.

Rajbar malo drugače

V zadnjih letih pa se njegovo življenje ne vrta zgolj okoli **gradbeništva**. Poleg nekaj malega prostega časa, ki ga večinoma nameni partnerki Marini ter hčeri Asji in sinu Aljoši, se mora aktivno posvečati dogajanju v prvotnega Muri, kjer od leta 2015 opravlja vlogo športnega direktorja. Izkušnje iz vodenja podjetja so mu pri kadrovanju v Murski Soboti prišle še kako prav. »V podjetju imam na leto približno 300 strank. Če gre za moža in ženo, pridemo do številke 600. Vsak dan se torej pogovarjam s približno petnajstimi različnimi ljudmi. Tako jih spoznaš, jih znaš oceniti in to v nogometu veliko pomaga. Sem človek, ki je neposreden in ne ovinkari, in tega si želim tudi od sogovornika,« se na kratko dotakne še svoje vloge v klubu s Kopalniške 45 in za konec doda, da verjame v svetlo in evropsko prihodnost tako svojega podjetja kot soboške Mure.

28 let kasneje je marsikaj drugače: Naše ravnanje z okoljem se izboljšuje, upokoјencev je več kot učencev, kaj pa cene in plače?

ODPRI GALERIJO

SAŠO BIZJAK

A.L., STA

25.06.2019, 06.50

Slovenija danes praznuje dan državnosti. Vrhunec prazničnih prireditev je bil že v ponedeljek zvečer, ko je bila na Kongresnem trgu v Ljubljani osrednja državna proslava z govorom predsednika republike Boruta Pahorja. Pred proslavo je bila slavnostna seja državnega zbora. V predsedniški palači pa bodo danes odprli vrata obiskovalcem.

Na ta dan leta 1991 smo sprejeli Deklaracijo o neodvisnosti Slovenije in Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije in s tem je Slovenija postala formalno neodvisna. Dva dni pozneje, 27. junija, se je z napadom Jugoslovanske ljudske armade začela slovenska osamosvojitvena vojna, v kateri se je Slovenija že borila za neodvisnost in jo je tudi obranila.

"Nikoli ne sme izginiti iz našega kolektivnega zgodovinskega spomina, da smo morali boj za svojo svobodo plačati z žrtvami tudi poleti 1991, ko so bile žrtve in ranjeni tako med civilisti kot med vojaškimi oz. policijskimi vrstami," je včeraj opozoril **Borut Pahor**. Ugotavlja, da so danes otroci ponosni na svojo domovino, a da o njenem nastanku vedo manj, kot bi si želeli.

ROBERT BALEN

Vse Slovenke in Slovence je prosil, da se ob dnevu državnosti s ponosom spomnijo na čas pred 28 leti in pomislijo na to, da so bile za obrambo neodvisnosti potrebne tudi žrtve. "Zdaj smo dolžni storiti vse, da s svojimi ravnanji in spominom na to pazimo, da naši otroci tega ne bodo nikoli izgubili izpred oči," je pozval. "Na državo smo lahko ponosni. Marsikateri narod po svetu še vedno nima te sreče," je še dejal Pahor. "Zato delajmo vse, da ne bo nikoli prišel trenutek, ko bi svojo državo spet izgubili," pa je spomnil premier Marjan Šarec.

ROBERT BALEN

"In Slovenija je naša mati. Zato moramo njen praznik praznovati, kot se spodobi in vsaj za hip pozabiti na medsebojne spore, tako med opozicijo, koalicijo in tudi znotraj, in praznovati in izkazati čast vsem tistim, ki so dali svoja življenja za to državo. Za politikantstvo bo čas po prazniku," je dejal.

Sicer pa je tudi letos ob obletnici teh dogodkov Statistični urad Slovenije (SURS) pripravil zanimivo statistiko, ki kaže, da se je v 28 letih marsikaj spremenilo. *"Slovenija se je morala takoj na začetku samostojne poti spoprijeti z velikimi gospodarskimi težavami, vendar jih je uspešno premagala. Težave se takrat niso končale za vedno. V 2008 in nekaj naslednjih let je tudi Slovenijo zajela velika gospodarska kriza. In tudi ta je zdaj že nekaj časa za nami,"* ugotavljajo na SURS.

Turbolentna leta za slovensko gospodarstvo

V 1991 se je slovensko gospodarstvo spopadlo z izgubo jugoslovanskega trga in z uvajanjem tržnega gospodarstva. V prvih letih samostojnosti se je Slovenija spopadala z visoko stopnjo inflacije: v 1991 je bila skoraj 250-odstotna; pod 10 odstotkov je padla šele v 1995. V 2015 smo imeli celo deflacijo (−0,5- odstotno), v 2018 pa spet inflacijo (1,4-odstotno). Močno se je upočasnila tudi gospodarska aktivnost: v 1991 se je BDP realno zmanjšal za 8,9 odstotka, v 1992 pa za 5,5 odstotka.

Po daljšem sorazmerno mirnem obdobju rasti je slovensko gospodarstvo znova doživelo precej turbulentna leta. Svetovna gospodarska in finančna kriza je močno prizadela vse njegove sektorje. BDP se je v 2009 zmanjšal za 7,8 odstotka. Po kratki okrepitvi v letih 2010 in 2011 je v letih 2012 in 2013 znova sledil padec. Med gospodarsko krizo se je močna soodvisnost sektorjev slovenskega gospodarstva pokazala še bolj izrazito. Prizadeti so bili vsi – tako podjetja, banke kot tudi država in javne finance. V zadnjih petih letih slovensko gospodarstvo znova okreva z letnimi rastmi večinoma med 3 in 5 odstotki, še bolj kot prej pa se kaže velika povezanost slovenskega gospodarstva s tujimi trgi, so zapisali na Statističnem uradu Slovenije.

Struktura gospodarstva se je od leta 1991 do danes močno spremenila. Delež dodane vrednosti iz kmetijskih dejavnosti v skupni dodani vrednosti BDP se je zmanjšal za več kot polovico: s 5,7 odstotka (1991) na 2,2 odstotka (2018). Močno se je zmanjšal tudi delež dodane vrednosti iz industrije in **gradbeništva**: s 44 odstotka (1991) na 33,2 odstotka (2018). Močno pa se je povečal delež dodane vrednosti iz storitev: s 50,3 odstotka (1991) na 64,6 odstotka (2018). Podobne spremembe so se zgodile tudi v drugih državah.

Najpomembnejša trgovinska partnerica Slovenije je bila v vseh letih Nemčija

Spremembe v gospodarstvu se odražajo tudi v zunanji trgovini Slovenije. V letu 1992 so bili glavni izvozni proizvodi Slovenije cestna vozila (11 odstotka izvoza), obleka (10 odstotka) in električni stroji in naprave (9 odstotka). V 2018 je bil največji delež vrednosti izvoza Slovenije ustvarjen s cestnimi vozili (16 odstotka), sledili so medicinski in farmacevtski proizvodi (10 odstotka) ter električni stroji in naprave (prav tako 10 odstotka).

Najpomembnejša trgovinska partnerica Slovenije je bila v vseh letih Nemčija. Pri trgovanju z drugimi članicami EU se je najbolj povečalo trgovanje Slovenije z Avstrijo. Pri trgovanju z državami zunaj EU je Slovenija največ blaga izvozila v države, nastale na ozemlju nekdanje Jugoslavije. V letih po osamosvojitvi se je nekoliko povečal izvoz Slovenije v Rusko federacijo, v letih po gospodarski in finančni krizi pa se je izvoz v to državo povečal najbolj. Zelo se je okrepilo trgovanje s Kitajsko. Izrazito se je povečal uvoz iz Kitajske. Uvoz iz te države je v 1992 znašal 0,3 odstotka, v 2018 pa 3,3 odstotka celotnega uvoza Slovenije. V 2017 je s Kitajsko trgovalo že več kot petina vseh slovenskih uvoznikov (tj. podjetij, ki uvažajo). Več jih trguje le še z Italijo, Nemčijo in Avstrijo.

V 1991 smo v Sloveniji našli 1,4 milijona prihodov turistov

Podatki o prihodih in prenočitvah turistov, ki jih bomo navedli, so gotovo zanimivi in povedni, vendar jih je treba sprejeti s pridržkom. Neposredna primerjava namreč ne bi bila ustrezna, ker je bila metodologija zbiranja teh podatkov pred kratkim spremenjena in posodobljena.

V 1991 smo v Sloveniji našli 1,4 milijona prihodov turistov, prenočili pa so pri nas povprečno 3,4-krat. V 2018 je Slovenijo obiskalo skoraj 5,7 milijona turistov, prenočili pa so pri nas povprečno 2,6-krat.

Največ prenočitev tujih turistov pri nas so v 2018 ustvarili turisti iz Nemčije in Italije (po 12 odstotkov prenočitev tujih turistov), Avstrije (9 odstotka), Nizozemske in Hrvaške (iz vsake po 5 odstotka), Madžarske in Združenega kraljestva (iz vsake po 4 odstotka).

Med turisti iz neevropskih držav so bili v letu 2018 najštevilnejši turisti iz ZDA. Ti so ustvarili 3 odstotka vseh v tem letu ustvarjenih prenočitev tujih turistov pri nas in hkrati za 24 odstotkov več kot v letu 2017. Sledili so turisti iz drugih azijskih držav, tem pa turisti iz Izraela, Republike Koreje in Kitajske.

Spremembe pri pridelavi hrane

Pomemben vidik kakovosti našega življenja je tudi okolje, v katerem živimo. Podatkov za vse okoljske kazalnike žal nimamo prav od leta 1991, zadnji pa kažejo, da se naše ravnanje z okoljem izboljšuje. V 2017 je v Sloveniji nastalo 478 kilogramov odpadkov na prebivalca. Razveseljivo je, da se zelo povečuje delež ločeno zbranih odpadkov. V letu 2002 smo jih tako zbrali le 8,6 odstotka, po zadnjih podatkih pa jih zberemo ločeno že 70 odstotkov.

Da se naš odnos do okolja spreminja na boljše, kažejo tudi investicije in tekoči izdatki za varstvo okolja, vendar to ne velja enako za celotno obravnavano obdobje. Deleža investicij in tekočih izdatkov za varstvo okolja v odstotkih BDP sta se namreč 15 let po osamosvojitvi povečevala (investicije so se do 2015 povečale na 1,15 odstotka BDP, tekoči izdatki pa na 1,30 odstotka BDP), v 2017 pa sta se oba deleža glede na leto 2015 zmanjšala (investicije na 0,54 odstotka BDP, tekoči izdatki na 1,24 BDP).

Spremembe opažajo tudi pri pridelavi hrane: v letu 2000 je bilo v Sloveniji 115 ekoloških kmetijskih gospodarstev, v 2017 že skoraj 3.200, so sporočili iz SURS.

Na začetku leta 1991 je bilo v Sloveniji skoraj 21 odstotkov prebivalcev mlajših od 15 let

Slovenija se stara. 1. januarja 1991 je bila povprečna starost prebivalcev Slovenije 35,9 leta, 1. januarja 2019 že 43,4 leta. Na začetku leta 1991 je bilo v Sloveniji skoraj 21 odstotkov prebivalcev mlajših od 15 let. Na začetku leta 2019 je bil delež toliko starih prebivalcev skoraj 6 odstotnih točk nižji; bilo jih je 15 odstotkov. Obrnjeno je veljalo za prebivalce, stare 65 let ali več: v 1991 jih je bilo med celotnim prebivalstvom skoraj 11 odstotkov, v 2019 že skoraj 20 odstotkov.

Učencev manj, upokojencev več

Posledica spremenjene demografske slike je na eni strani manjši vpis v osnovne šole. V šolskem letu 2018/19 je bilo osnovnošolcev skoraj 39.000 manj kot v šolskem letu 1991/92. Vendar se število otrok, vpisanih v osnovno šolo, od leta 2011 spet nekoliko povečuje, kar je posledica naraščanja števila rojstev v letih od 2004 do 2010.

Na drugi strani se povečuje število upokojencev, spreminja se tudi razmerje med številom zavarovancev in številom upokojencev, pokojnine se v primerjavi s plačami zvišujejo počasneje. V 1991 je bilo v Sloveniji manj kot 400.000 upokojencev (med te štejemo tiste, ki so prejemale starostno, invalidsko, družinsko ali vdovsko pokojnino); v 2018 jih je bilo 617.000. V 1991 je bilo razmerje med številom upokojencev in zavarovancev 2,0, v 2018 pa 1,52. Z drugimi besedami: v 2018 je na enega upokojenca prišlo nekaj več kot 1,5 zavarovane osebe (to je oseba, ki je obvezno ali prostovoljno vključena v pokojninsko zavarovanje). Tudi razmerje med plačami in pokojninami se slabša. V 1992 so povprečne neto starostne pokojnine dosegale 78,4 odstotka povprečne neto plače, v 2018 le še 58,5 odstotka.

Od leta 2010 se v Slovenijo priseli letno od 14.000 do 17.000 prebivalcev

V Slovenijo se je največ ljudi priselilo v letih 2007, 2008 in 2009 (letno okrog 30.000). Takrat je bilo v Sloveniji izdanih veliko delovnih dovoljenj za tujce. Od leta 2010 se v Slovenijo priseli letno od 14.000 do 17.000 prebivalcev. Od leta 2006 naprej se je iz Slovenije odselilo od 12.000 do 16.000 prebivalcev Slovenije letno. Največ se jih je odselilo v letu 2009: 19.000; sledilo je leto 2017, ko se jih je odselilo skoraj 18.000.

Odseljeni so bili v 54 odstotkih državljani Slovenije, v preostalih 46 odstotkih pa tuji državljani. Največ državljanov Slovenije (44 odstotkov) se je v 2017 odselilo v Avstrijo ali Nemčijo. Približno 50 odstotkov odseljenih državljanov Slovenije je imelo srednješolsko izobrazbo, približno 30 odstotkov terciarno izobrazbo, preostali pa osnovnošolsko izobrazbo ali manj.

Življenjska doba je daljša, kot je bila v letu 1991. V 1991 je bila povprečna starost umrlih 70 let, v 2017 pa skoraj 78 let. V 2017 v Sloveniji rojene deklice lahko pričakujejo, da bodo doživele 83,7 leta, dečki pa nekaj več kot 78 let.

En primer bolniške odsotnosti je v 2018 trajal povprečno 16,5 koledarskega dneva (moški: 13,2 dneva; ženske: 20,4 dneva). V letih od 2005 do 2018 je bila povprečna bolniška odsotnost najdaljša v 2005 (17,2 dneva), najkrajša pa v 2014 (13,7 dneva). Na ravni statističnih regij je bila povprečna bolniška odsotnost v 2018 najdaljša v koroški statistični regiji (23,8 dneva), najkrajša pa v osrednjeslovenski statistični regiji (13,8 dneva).

V 2018 je bilo aktivnih 1.034.000 prebivalcev Slovenije; 981.000 teh oseb je bilo delovno aktivnih (tj. zaposlenih in samozaposlenih), 53.000 pa brezposelnih. Stopnja anketne brezposelnosti je bila 5,1-odstotna (med moškimi 4,6-odstotna, med ženskami

5,7-odstotna). Stopnja delovne aktivnosti je bila 55,8-odstotna (med moškimi 61,0-odstotna, med ženskami 50,7-odstotna).

Stopnja brezposelnosti se je v 2018 v primerjavi z 2017 znižala v vseh statističnih regijah, razen v primorsko-notranjski, kjer se je zvišala za 1,5 odstotne točke. Najnižja je bila v koroški in posavski (v vsaki 3,2-odstotna), najvišja pa v pomurski (9,2-odstotna); sledila je primorsko-notranjska statistična regija (7,0-odstotna). Stopnja delovne aktivnosti se je med letoma 2017 in 2018 zvišala v vseh statističnih regijah, razen v koroški, posavski in primorsko-notranjski. V 2018 je bila najvišja v osrednjeslovenski (57,4-odstotna), najnižja pa v pomurski statistični regiji (51,8-odstotna).

Cene od leta 1991 do danes naraščale počasneje kot plače

Prebivalec Slovenije, rojen konec osemdesetih let prejšnjega stoletja, je do svoje polnoletnosti zamenjal tri valute in štiri vrste bankovcev: z osamosvojitvijo Slovenije leta 1991 smo z jugoslovanskega dinarja prešli na slovenski tolar; ta je bil sprva tiskan v obliki bonov, šele pozneje smo dobili prave tolarske bankovce; leta 2007 je slovenske tolarje (SIT) nadomestil evro (EUR). Primerjava med povprečnimi plačami v zadnjih dvajsetih letih je tudi zato skoraj nemogoča. Lahko pa ugotovimo, da so cene od leta 1991 do danes naraščale počasneje kot plače.

Več nam o nekdanjih in zdajšnjih časih pove primerjava podatkov o tem, koliko časa smo za nakup določene dobrine ali storitve morali delati v 1991 in koliko v 2018. V 2018 smo na primer za kilogram kruha morali delati skoraj tretjino manj časa, za kilogram sladkorja trikrat manj, za kilogram kave štirikrat manj in za nov osebni avtomobil znamke Renault Clio še enkrat manj kot pred sedemindvajsetimi leti.

Kako nam kaže?

Prebivalstvo Slovenije naj bi se povečevalo približno do leta 2025 (in se povečalo na približno 2.083.000), in to predvsem zaradi selitvenega prirasta (naravni prirast je bil namreč v 2017 prvič po letu 2005 spet negativen). Po letu 2025 naj bi število prebivalcev začelo počasi padati. 1. januarja 2080 naj bi imela Slovenija 1.938.000 prebivalcev, kar je 6 odstotkov manj kot v začetnem letu teh projekcij, tj. v 2015.

V naslednjih 65 letih naj bi se pomembno spremenila starostna sestava prebivalstva Slovenije. V 2018 so bili starejši (tj. osebe, stare 65 ali več let) 19,4 odstotka prebivalstva, v letu 2057 naj bi bilo toliko starih skoraj 31 odstotkov prebivalcev Slovenije. Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu se bo daljšalo. Dečki, ki se bodo leta 2080 rodili v Sloveniji, bodo lahko pričakovali 87 let življenja, deklice pa več kot 91 let.

Dnevnik.si

INTERVJU

Franci Kek

25. junij 2019

25. junij 2019 14:00

Iz tiskane edicije

Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi modernizirani podobi

Mojca Širok jeseni odhaja na novo delovno mesto, za dopisnico v Bruselj. Iz Rima se je javljala v letih od 1999 do 2003 in od 2007 do 2016. Vmes je vodila Odmeve in TV Dnevnik. Prve reportaže o sicilijanski mafiji je pred četrto stoletja napisala za Mladino.

Mojca Širok: »Mafija je kot mutant. Ves časa ima enake vsebine v novi modernizirani podobi.« / Foto: Marko Jamnik

Italijanske kriminalne organizacije je opisovala v knjigi *Oblast brez obraza*, pisala o nekdanjem premierju **Silviu Berlusconi**ju, papežih **Benediktu** in **Frančišku**, lani pa je izšel njen kriminalni roman *Pogodba*. Diplomirala je iz slovenskega in italijanskega jezika ter magistrirala iz sociologije kulture.

Kakšna je bila pot do vaše prve službe na nacionalni televiziji?

»Prvič sem se z delom v medijih srečala poleti 1990, ko sem na Radiu Slovenija prevajala in brala prometne informacije v italijanskem jeziku. Če sem prav natančna, sem pred tem v rodni Novi Gorici sodelovala pri srednješolskem glasilu *Kaki*, ki ga je urejal moj prvi medijski šef, zdaj poptevejevec Branko Čakarmiš. Z lepimi občutki se spominjam tudi svojega dela na Radiu Študent, kamor sem prišla po avdiciji leta 1991. Nekega jutra, leta 1998, me je poklical Edvard Žitnik in vprašal, ali bi se jim pridružila v

NAJNOVEJŠE

Bruseljski Manneken Pis znova v slovenski obleki

10 min

Moskva: Ameriški dron je bil v iranskem zračnem prostoru

18 min

Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi moderniziran...

40 min

Domžalčani predstavili novega vratarja

50 min

Palestinci zaradi investicijske konference za palestinska območja stavkajo

1 ura

#video Tradicionalni ples Maorov tokrat odplesali metalci

1 ura

Pahor ob dnevu državnosti: Hodimo po pravi poti

1 ura

Bon Jovi z družino na počitnicah v Dubrovniku

1 ura

Po državi že prvi zastoji

2 uri

Upokojila se je psička, ki je iskala preživeti po potresih v Latinski Ameriki

2 uri

Vse objave

zunanjepolitični redakciji RTV Slovenija. Zanimivo, v prvem stavku ga je že zanimalo, ali imam diplomo. 'Kaj si moja mama?' sem si mislila.«

V Ljubljani ni smeti

Odločitev za ponovni odhod v tujino verjetno ni bila lahka. Razen poslovnega razpوتا je bilo treba umestiti skupno pot vaše družine. Vsi imate svoje obveznosti.

»Ko sem se leta 2007 vračala v Rim, je bila hčerka stara 22 mesecev. Takoj se je začela učiti dva jezika. Ves čas smo vzdrževali tesne stike s starimi starši, tako da ima tudi tukaj prijatelje in se je pravzaprav veselila, da bo prišla v Ljubljano, kjer ni smeti po cestah, kjer se kolesarji vozijo po kolesarskih stezah in so otroška igrišča za vsakim vogalom. Tega v Rimu ni. Ko smo se vrnili, je v Rimu ravno končala tamkajšnji prvi, petletni osnovnošolski cikel. Mož Marko, profesionalni fotograf, je leta 2007 odšel z mano kot moj snemalec in montažer. Je kreativec, zanima ga mnogo stvari in tako se je navdušil nad pivovarstvom. Nekega lepega dne je na vratih pozvonil sel hitre pošte in dostavil veliko škatlo. To je bil lonec za kuhanje piva. Tako je na štedilniku v Rimu začel pivovarsko dejavnost. Ko smo se vrnili v Ljubljano, je tu odprl obrtno pivovarno Tektonik. Pred tem je študiral recepte, raziskoval in bil na šolanju v Angliji. Zdaj se, ob skrbi za posel v Ljubljani, že veseli dodatnega kulturnega izobraževanja, obiskov belgijskih samostanov, kjer, zgolj po naključju, tudi varijo pivo. Spoznavanja novih jezikov in prijateljev se veseli tudi hčerka.

Lahko bi sicer ostala v Ljubljani, vendar mi očitno bolj ustreza, to sem pri svojih letih že ugotovila, da sem odvisna le od sebe. Kar ne pomeni, da ekipa Globusa ni bila zares odlična. Tretja možnost je bila, da bi pisala knjige, vendar ta pot finančno ne vodi nikamor. Kljub temu da je bila Pogodba najbolj prodajana knjiga lanskega leta, se od tega ne da živeti.«

Menda so vam vsakič, ko ste prišli k novemu mediju, povedali, kako je bilo nekoč tam res dobro, zdaj pa so zlati časi že mimo. Nasploh se vloga medijev z leti spreminja.

»Lastniki imajo medije zato, da uresničujejo svoj poslovni interes. Ne gre za dobrotnike, katerih glavni namen je biti v službi resnice. Medij je lahko čudovito izložbeno okno za vse vrste produktov. Berlusconi, na primer, tega ni nikoli skrival.«

Je on načrtno kupoval medije za pohod na oblast?

»Niti ne. Ko je gradil svoj medijski imperij, je imel politične botre, brez katerih tega imperija ne bi bilo. Potem so se italijanske politične stranke sesule ob političnih škandalih in zazeval je prazen politični prostor, on pa je ostal brez političnih zaščitnikov. Nekaj časa je iskal nekoga novega, dokler ni ugotovil, da lahko to delo, da postane zmagoviti politik, opravi sam. V skladu z izdelano marketinško strategijo je v treh mesecih vzpostavil stranko in na volitvah premočno zmagal. Podobna je zgodba Donalda Trumpa. Razvpiti medijsko izpostavljeni podjetnik na eni strani in pomanjkanje vsakršne kredibilne alternative na drugi.«

Mafijec kot policist in sodnik v eni osebi

V kakšni formi je italijanska mafija danes?

»Mafija je kot mutant. Ves časa ima enake vsebine v novi modernizirani podobi.«

Zakaj je ravno Italija tako močno prepredena s tem »poslovnim« modelom?

»Svoje korenine ima v posebnem družbenem okolju italijanskega juga s konca 19. in začetka 20. stoletja. Nastala je v vmesnem prostoru med lastniki zemljišč in delavci, dninarji, ki so ta zemljišča obdelovali. Bila je posrednik med oblastjo in plebsom. Tam je bila država šibka. Mlada italijanska oblast je na tem nerazvitem jugu, kjer kapitalizma tako rekoč ni bilo, s težavo vzpostavljala svoje institucije. V tem napol

fevdalnem sistemu se je mafijec oziroma mož časti uveljavil kot sodnik, kot policist, kot odločevalec. Se pravi, opravljal je delo države. Raziskovanju ozadij tega delovanja sem posvetila vso svojo kariero. To sem poskušala razumeti v okviru širšega družbenega okolja. Ni me zanimalo kriminalno dejanje samo po sebi, ampak kako se ta princip delovanja lahko ohrani znotraj razvite družbe, znotraj evropske demokratične države. V Italiji država nad tretjino ozemlja nima oblasti. Tam gospodarijo mafijske organizacije, čeprav ima Italija najboljšo protimafijsko zakonodajo v Evropi. Pri javnih naročilih lahko sodelujejo le podjetja, ki imajo protimafijski certifikat. Tega pridobijo po temeljitem preverjanju, da niso bila nikoli na kakršen koli način povezana z mafijskimi organizacijami ali vpletena v kriminalna dejanja. A še vedno se prek raznih obvodov, prek drugih podjetij infiltrirajo v javna naročila v zdravstvu in **gradbeništvu**, ki so zlata jama za mafijske organizacije.«

Tožilec kot v hišnem priporu

Še vedno ne vemo, zakaj ta kriminalni sistem še danes deluje v vsem svojem obsegu.

»Naj vam ob ubitih tožilcih in novinarjih povem en klasičen primer. Leta 2008 sva z možem delala reportažo in govorila z zelo znanim palermskim podjetnikom, tudi lastnikom ene najbolj slavnih, starodavnih pekarn v mestu. Odločil se je, da prijavi mafijce, ki so ga izsiljevali za varščino. Najprej jim ni hotel plačati tega, kar so terjali od njega, sledili so zažig njegovega avta in vlomi. Ustrahovali so ga. Temu se je upri in naredil nekaj nezaslišanega, odšel je na policijo in jih prijavil. Postal je medijski junak. Novinarji iz vse Italije in Evrope smo leteli k njemu in pisali reportaže. Bil je povsod, še v New York Timesu. Zdelo se je, da se je zgodilo nemogoče in da mu bo z izpostavitvijo uspelo prekiniti to zloglasno tradicijo. Imel je medijsko podporo, za seboj je imel državo, ki mu je dala zaščito. Od takrat je minilo deset let in kje je ta človek danes? Prejle sem govorila z njim, prodal

je pekarijo, ker ni mogel več delati, in še vedno živi pod policijskim spremstvom. Ko se je prah polegel, je bilo vse kot prej.

Mafija deluje po starem načelu: ko pride vihar, se ajda upogne, ko gre mimo, se spet dvigne.«

Kakšno je življenje z zaščito?

»Neki tožilec mi je dejal: 'Živim kot v hišnem priporu. Ugotoviti moram le še to, katero kaznivo dejanje sem zagrešil.' Protimafijski tožilci imajo ves čas ob sebi oborožene telesne stražarje. Enega izmed njih sem obiskala na domu. Pred njegovo stavbo sta bili policijska in vojaška patrolja. V veži so bili stražarji, ki so te dodobra pregledali. Eden od njih se je s teboj peljal v dvigalu, katerega vrata so v pravem nadstropju odprli trije. Pred vrati stanovanja je stal še eden, v njegovem domu sta bila še dva ali trije. Šele po vsem tem sem prišla do tožilca, ki je pri kuhinjski mizi pil kavo.«

To je velika obremenitev za vso družino...

»Seveda, zato so denimo duhovniki tisti, ki si upajo zelo veliko. Nimajo družine in ne ogrožajo svoje dejavnosti. Njihovo delovanje in opora sta zelo pomembna za ljudi, ki tam živijo. Neki duhovnik iz zloglasne palermske četrti Brancaccio mi je dejal: 'Kako naj nekomu rečem, da mora prijavljati mafijo, vedoč, da lahko ta človek že naslednji dan ostane brez vsega? Jaz to lažje storim, saj nimam žene in otrok. Neki fant je prijavil izsiljevanje mafijca, ki je bil nato en dan v priporu, zatem pa ga je ponovno srečeval v svoji četrti. Kako naj mu rečem, naj prijavlja, ko ve, da njegovo življenje ne bo več enako, moral ga bo spremeniti, morda bo zapustiti dom.'«

Kaj žene te mafijske združbe v dejanja, nevredna človeka?

»Za moč, ki ti jo dajeta denar in oblast, so pripravljeni narediti vse. Ko to enkrat izkusijo, ne morejo več nazaj. Bogastvo in vpliv, oboje je huda omama.«

PISMA BRALCEV

26. junij 2019

26. junij 2019 0:00

NAJNOVEJŠE	
Neznosna nepremišljenost političnih izjav	14 min
Folklor pač	15 min
Ema Kurent prebolela parkiriški škandal, Primož Roglič skriva sinov obraz, Tanj...	15 min
Denacionalizacija: stranišče je vračanje premoženja podaljšalo za dvajset let	15 min
Tarik Hodžić, režiser: Vojna, najlepši čas?!	15 min
Protekcijem globalno narašča: Trgovinske ovire najedajo evropski izvoz	15 min
Ogorčeni inženirji	15 min
“Vojna je mir”	15 min
Glede dvojnega statusa se še naprej krešejo različna mnenja	15 min
Slovenski Tour: Z veliko plusi, vendar tudi minusi	15 min
Vse objave	

Ogorčeni inženirji

Po desetletjih ohole brezbržnosti vodstva **Inženirske zbornice Slovenije** ter vse slabšega eksistenčnega stanja gradbene stroke in članstva je končno tudi gradbenim inženirjem prekipelo. Ogorčeni nad uničenjem in vse hitrejšim propadom gradbene stroke ter posledično eksistenčno ogroženostjo želijo izstopiti iz organizacije, katere pretežni cilj je prisilno včlanjanje v imenik pooblaščenih inženirjev in pobiranje obvezne članarine.

Zaradi omejene dolžine prispevka bom navedel le nekaj citatov iz mojih tedanjih pripomb k članku g. Romana Lebarja »**Zakon o arhitekturi in inženirski dejavnosti** – razpad **IZS**?« (IZS.NOVO, marec 2008), ki pa mi jih **IZS** seveda ni objavil: »... vladne ali nevladne organizacije, katerih namen in naloga je zastopanje in lobiranje določenih skupnosti ... počno to skrajno nezadovoljivo, so le parazitske organizacije, ki jih bo čas prej ali slej povozil...«

»Politika je na 159. seji vlade RS sklenila, da ne potrebuje več 'partnerske' **IZS**, ki lahko disciplinira in obdrži svoje članstvo le z uradno prisilo, je zato v predlogu zakona predvidela ukinitve obveznega članstva ter s tem glavnega vira financiranja **IZS**. Sprevidela je namreč, da je **IZS** s svojo dosedanjo politiko previdnega mrmranja ter popuščanja (na primer s svojim '(ne)sodelovanjem' in tiho podporo vladajoči politiki pri Pravilniku za izdelavo projektne dokumentacije ter načrtovanih Tarifnih pogojih projektantskih storitev) zapravila spoštovanje in podporo večine strokovnega članstva. Z aktualnim načinom najnovejšega 'usklajevanja zakona' in ponovnim ignoriranjem **IZS** je politika ponovno

jasno pokazala preziranje stroke in končno ugotovila neuporabnost 'partnerske' **IZS** za njene nadaljnje politične cilje.«

»Vedno hitrejši upad strokovnosti in kakovosti na področju gradnje ter bolj ali manj celotne inženirske stroke je hudo opazen ravno po tranziciji. Še zlasti v zadnjem času se rezultati politične vsevednosti vedno radikalneje kažejo pri gradnjah ljubljanskih klinik, tunelskih cestišč, kanalizacij, čistilnih naprav itd. Kot najbolj drastičen primer (saj se takrat še nismo spoznali s TEŠ 6, povezovalnim kanalom CO iz Medvod na CČN Ljubljana, drugim železniškim tirom itn.) naj navedem slovensko projektivo na področju zbiranja, odvajanja in čiščenja odpadnih vod, ki se zlorablja le še za naknadno ustvarjanje alibija za strokovno izredno pomanjkljive razpise slabo delujočih, zato pa stroškovno prekomerno dragih naprav. Vendar se zdi, da **IZS** tega propada stroke sploh ne opaža, temveč nasprotno ugotavlja za inženirsko stroko celo ponovno 'postavitev na noge'!«

»Za **IZS** prihajajo torej zelo težki časi, saj zaman upajo, da jih bo politika še nadalje nagrajevala za 'partnersko sodelovanje' in jim ponovno prepustila udobni naslonjač. Vendar za razliko od bivšega režima, kjer so politiki še zavestno potrebovali in upoštevali stroko, se nasprotno dandanes 'nepotrebna in nadležna' stroka kratkoročno zamenjuje s poplavo neuskkljenih predpisov in navodil (tudi) evropske skupnosti ter dolgoročno z bolonjskim uničenjem strokovnega šolstva in znanja.«

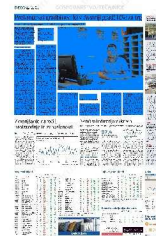
»**IZS** bo morala čim hitreje spoznati, da ni njena osnovna naloga partnerski odnos do politike in še manj policijski nadzor ter discipliniranje stroke, temveč izključno le zastopanje in delovanje v prid stroke. Prepričan sem, da bo v primeru neobveznega članstva pretežna večina inženirjev kratkoročno izstopila iz **IZS**, čeprav si vsi želimo močno, aktivno in neodvisno **IZS**, ki bo

lobirala stroko (in ne kakor doslej izključno politiko). Izstopili bodo zato, ker se je sedanja **IZS** udejvala ter delovala le po poti minimalnega političnega upora in tako ni zaslužila niti dela visoke prisilne članarine, ki smo jo plačevali. Pri neobveznem članstvu pa se bo morala **IZS** končno za članstvo (in ustrezne članarine) boriti, delati in članstvu tudi nekaj ponuditi.«

»Da ne bo pomote, še enkrat ponavljam, da ne odobravam grozeče ukinitve **IZS**, vendar sem mnenja, da je **IZS** upravičena ter potrebna le, če bo 'spregledala' in v bodoče znatno izdatneje zastopala ter delovala v prid stroke.«

Iz članstva **IZS** sem izstopil 17. decembra 2012.

Franc Maleiner, univ. dipl. inž. kom., Ljubljana

Prekmurski gradbinec, ki v Avstriji gradi hiše za trg

Gradbeništvo Med referencami tudi obnova gradu za stranko iz Švice

GRAD – Leta 2009 je bila recesija v polnem zamahu. Večina podjetij in podjetnikov se je ukvarjala s preživetjem, le malokdo je takrat pomislil, da je primeren čas za uresničitev podjetniških zamisli. Med tistimi, ki se na razmere niso ozirali, je bil Denis Rajbar od Grada. Marca istega leta je ustanovil gradbeno podjetje Dengrad in se podal v panogo, ki je velikokrat lahko zelo neizprosna.

SMILJAN KUJAR, Sobotainfo

A kot pravi sam, drugega ne bi mogel početi. Odraščal je namreč v družini, ki je bila tesno povezana z **gradbeništvom**. Tudi zato je za lopato poprijel že kot otrok, s štirinajstimi leti pa je v zameno za honorar prvič delal pri mešalniku. Po osnovni šoli ga je pot vodila v Maribor, kjer je obiskoval srednjo gradbeno šolo in kasneje fakulteto za **gradbeništvo**. Že kot dijak in kasneje kot študent je delal v podjetju Pomgrad, kjer se je kasneje tudi zaposlil. V treh letih, ki jih je v največjem pomurskem gradbincu preživel kot pomočnik vodje gradbišča, se je naučil veliko.

Dobrega delavca moraš dobro plačati

»Imel sem srečo, da sem bil obdan z dobrimi delovodji in šefi, od katerih sem se ogromno naučil. Sodeloval sem pri gradnji velikih objektov in to mi je zdaj v veliko pomoč,« hvaležnosti ne skriva Rajbar, ki je na začetku svoje samostojne poti porabil vsak evro, ki ga je v ta namen dal na stran. »Ob ustanovitvi podjetja nisem imel nič, bili smo brez vsega. Brez avtomobila, brez delovnih pripomočkov. Bil je čas recesije in niti avtomobila nisem dobil na lizing. Vse orodje je bilo treba plačati takoj, in ko smo aprila začeli delati, sem bil dobesedno brez enega samega evra,« se spomni svojih začetkov.

Podjetje, v katerem sta bila sprva poleg njega in očeta zaposlena še dva delavca, ima zdaj že 32 zaposlenih. Ta številka se zadnja štiri leta ne spreminja, saj Rajbar bolj kot na količino stavi na kakovost. »Vsake-

ga izmed zaposlenih si upam samega poslati na gradbišče in vem, da mu lahko pri delu popolnoma zaupam. To je najpomembnejše,« pravi Rajbar, ki se zaveda, da je dobre delavce mogoče zadržati zgolj pod dobrimi pogoji. Brez dobrega plačila ni dobrega delavca, zadeve pa še otežuje bližina Avstrije, ki pobera kar nekaj kakovostnega kadra iz Slovenije.

Več kot sto tisočakov kazni

Zato se je tudi odločil, da poskuša plačevati približno toliko kot Avstriji. Vzrok je med drugim ta, da podjetje Dengrad skoraj polovico svojega dela že opravlja pri naših severnih sosedih. Kot pravi, mu brez poštenosti to ne bi uspelo. »Poštenost do strank je osnova. Brez strank ni podjetja. Najprej se je dobra beseda o nas razširila po Prekmurju, nato še po Avstriji. Toda ni vedno lepo in lahko, brez skrbi,« dodaja Rajbar, ki je pri severnih sosedih najbolj dejaven v Gradcu. Glavnino dela opravi pri zasebnih strankah, večinoma pa gradijo različne stanovanjske objekte.

Ko spregovori o razlikah med Slovenijo in Avstrijo, beseda najprej nanese na urejen plačni sistem. Ta je seveda boljši pri Avstrijcih, ki pa so do tujih gradbincev velikokrat neizprosnosti in po besedah Rajbarja tudi nepravični. »Lahko povem, da sem v sedmih letih v Avstriji za različne kazni moral plačati več kot sto tisoč evrov, pa čeprav so bile vse stvari urejene. Nobena kazen po mojem mnenju ni bila upravičena. Stvari so šle tako daleč, da sem bil tik pred tem, da zapustim avstrijski trg. K sreči v zadnjih treh letih ni bilo nobene kazni,« pove Rajbar, ki dodaja, da je Dengrad po njegovem mnenju eno redkih slovenskih gradbenih podjetij, ki še vztrajajo v Avstriji.

Švicarju v Avstriji zgradili grad

To se mu bo, kot vse kaže, tudi izplačalo. V zadnjih tednih je namreč v Kalsdorfu kupil zemljišče

in zdaj se bo podjetje podalo v lastno naložbo. »Zgradili bomo hiše za prodajo, in sicer dva dvojčka, dve hiši in stanovanjski objekt. Nekaj podobnega si nato želimo storiti tudi v Sloveniji. Sem človek, ki rad išče nove izzive, in ta je za nas več kot primeren,« razkrije Rajbar, ki je v Avstriji izpeljal tudi enega zanimivejših projektov. V vasi Minihof-Liebau so namreč za švicarskega naročnika zazidali grad, ki ga ta uporablja kot vikend. »To je bil triletni projekt, katerega vrednost je na koncu znašala med petimi in šestimi milijoni evrov,« pove.

Rajbar malo drugače

V zadnjih letih pa se njegovo življenje ne vrti zgolj okoli **gradbeništva**. Poleg nekaj malega prostega časa, ki ga večinoma nameni partnerki Marini ter hčeri Asji in sinu Aljoši, se mora aktivno posvečati dogajanju v prvoligašu Muri, kjer od leta 2015 opravlja vlogo športnega direktorja. Izkušnje iz vodenja podjetja so mu pri kadrovanju v Murski Soboti prišle še kako prav. »V podjetju imam na leto približno 300 strank. Če gre za moža in ženo, pridemo do številke 600. Vsak dan se torej pogovarjam s približno petnajstimi različnimi ljudmi. Tako jih spoznaš, jih znaš oceniti in to v nogometu veliko pomaga. Sem človek, ki je neposreden in ne ovinkari, in tega si želim tudi od sošefarja,« se na kratko dotakne še svoje vloge v klubu s Kopališke 45 in za konec doda, da verjame v svetlo in evropsko prihodnost tako svojega podjetja kot soboške Mure. **Dengrad posluje deset let.**

Avstrija je zahteven trg ovire za vstop visoke.

Denis Rajbar združuje gradbeništvo in nogomet.

32

zaposlenih ima Dengrad

Gradbinec Denis Rajbar je svojo tržno nišo našel v Avstriji, dela večinoma za zasebne stranke. FOTO JAN VITEZ

Delo

Država: Slovenija

Doseg: 153.990

Stran: 9

Površina: 50 cm²

26.06.2019

Sreda

Kazalo

1 / 1

Gradbeništvo Brez pritožb na izbor izvajalca razširitve terminala na brniškem letališču

Fraport Slovenija ni prejel nobene pritožbe na izbor izvajalca razširitve potniškega terminala na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana, so povedali v družbi. Izbrani družbi GIC Gradnje in Elcom bosta tako po podpisu pogodbe lahko začeli graditi. Kdaj bo podpisana pogodba in kdaj bodo stekla dela, bo znano v prihodnjih dneh. Kot smo poročali, je negotovost pri poslovanju Adrie Airways ena glavnih neznank v razvoju ljubljanskega letališča. **G. R.**

Jeseni manj cigaretnega dima okrog notranjega ministrstva

Delovni čas *Minute za razvade
večinoma niso vštete – Ponekod
izhod le s posebnim dovoljenjem
nadrejenega*

LJUBLJANA – Čeprav je zakonodaja o evidentiranju odmorov med delom enotna, kaže, da v državni upravi in nekaterih drugih organih številnim zaposlenim pri jemanju predaha za nikotinsko razvado pogledajo skozi prste. Obetajo se spremembe za zaščito delavcev zasebnega sektorja, ki jim delodajalci velikokrat kratijo pravice, povezane z delovnim časom.

SANDRA HANŽIČ

Prejeli smo pritožbo zaposlenega na protikorupcijski komisiji, da »njihovi kadilci« med službenim časom kadijo na balkonih in strehi stavbe, medtem ko morajo uslužbenci pri varuhu človekovih pravic za to početje evidentirati izhod z dela. Protikorupcijska komisija je to zanikala, mi pa smo preverili, kako je urejeno kajenje v državni upravi.

Delovni čas 14 ministrstev in druge pomembne službe večinoma evidentirajo podobno, saj ta dolžnost vsaj za prve izhaja iz dvanajst let stare uredbe za državne organe, po kateri morajo vsak prihod, odhod in morebitno odsotnost med delovnim časom zabeležiti. Večinoma to počnejo z evidenčno uro ali evidenčno knjigo. Vodenje odmorov, počitkov ter nadur ureja tudi širša zakonodaja, denimo zakona o delovnih razmerjih in o evidencah na področju dela. Kako pa je s kajenjem? Delodajalci ga lahko prepovejo med delovnim časom in na območju, katerega lastnik so. Takšno prepoved morajo ubesediti v splošnem aktu, sicer pa velja, da lahko delojemalci svoj polurni odmor izkoristijo za kajenje v enem ali več delih. Ali

se te zapovedi držijo, je odvisno predvsem od strogosti nadrejenih. Praksa po ministrstvih je precej enotna: tako rekoč na vseh, z izjemo notranjega, evidentirajo vse prihode, odhode in odsotnosti ter s hišnimi redi prepovedujejo kajenje ali določajo, kje je to dovoljeno.

**»Čik pavza«
kot kompenzacija ur**

Na finančnem ministrstvu, kjer so nam postregli z natančnimi podatki tudi za njim podrejene organe, so predlanskim sprejeli pravilnik o delovnem času ter vse prihode in odhode – tako službene kot zasebne – evidentirajo s kartico, enako na Fursu, uradih za nadzor proračuna in preprečevanje pranja denarja ter upravi za javna plačila. Večina problematike kajenja ne ureja s pravilniki, saj so prepričani, da jo ustrezno ureja zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov, ki ga prepoveduje v delovnih prostorih.

Na zunanjem ministrstvu hišni red določa prostore za kajenje, posebnih pravil o koriščenju odmora za kajenje pa nimajo. »Uslužbenice po potrebi opozorijo, da čas, porabljen za kajenje, skupaj z malico v dnevnem obsegu ne sme presežati polurnega odmora, ki se sicer šteje v delovni čas,« so pojasnili za Delo. Podobno ravna na kulturnem ministrstvu, kjer je kajenje razumljeno kot prostočasna dejavnost in zaposleni v tem primeru evidentirajo zasebni izhod. Na zdravstvenem resorju vsako morebitno kadilsko odsotnost obravnavajo kot kompenzacijo ur, torej kajenje ni upoštevano kot učinkovit delovni čas.

Izhod le z blagoslovom

Nekoliko strožji režim imajo na infrastrukturnem, kjer se evidentirajo z dostopno kartico na registrirnih urah, ki so nameščene na vseh vhodih v stavbo. Vsi uslužbenci imajo na računalniku aplikacijo za elektronsko napoved službenih in zasebnih odsotnosti, ki jih elektronsko odobri vodja notranje organizacijske enote. Podobno je z zaposlenimi na kmetijskem ministrstvu, kjer morajo za vsak odhod prej izpolniti dovolilnico, ki jo odobri nadrejeni. Enako je, z izjemo 30-minutnega odmora, na pravosodnem, vendar so dodali, da se zaposleni med odmorom za kajenje ne vpisujejo. Nasprotno je na obrambnem ministrstvu, kjer so pojasnili, da je dostop do prostorov, v katerih je kajenje dovoljeno, mogoč le z uporabo registrirnega terminala. Tedaj za izhod uporabijo tipko »privatno«, čas pa se jim ne šteje v delovni čas, medtem ko odmor za malico evidentirajo le, če se zaposleni ne prehranjujejo v restavraciji na ministrstvu.

Nikotinska oaza

Na notranjem ministrstvu, ki delno domuje na Štefanovi, delno na Litostrojski, in kjer je zaposlenih 252 ljudi, za evidentiranje še ni v celoti poskrbljeno. Na večini lokacij, kjer delujejo, so urejeni prostori za kadilce, niso pa nameščeni terminali, kjer bi registrirali izhode. »Ko bodo, se bodo morali javni uslužbenci evidentirati, tudi ko si bodo vzeli odmor za kajenje. Čas za kajenje se jim torej ne bo več štel v delovni čas. Pričakujemo, da bodo to uvedeno najkasneje do jeseni,« so napovedali.

Tudi na uradu za makroekonomske analize in razvoj

se kadilski odmori še štejejo v delovni čas zaposlenega, četudi za registracijo uporabljajo elektronsko evidenco. V uradu informacijskega pooblaščenca in na protikorupcijski komisiji zapisujejo vse izhode, ne glede na vzrok, enako v uradu varuha človekovih pravic in statističnem uradu, kjer lahko odmor zunaj prostorov na Litostrojski koristijo le med 10. in 13. uro. Vstope in izstope na podlagi pravilnika o delovnem času sodnega osebja zapisujejo tudi na ustavnem sodišču, kjer nimajo posebnega

pravilnika o kajenju, saj pravijo, da kadilcev tam tako rekoč ni, zato ni potrebe po evidentiranju tovrstnih odmorov. Kajenje v javni upravi ureja dvanajst let stara odredba.

Ministrstva imajo različno urejeno evidentiranje časa za kajenje.

Povsod zagotavljajo, da je razvada formalno primerno urejena. Kaj pa praksa?

NEZAKONITO PODALJŠEVANJE URNIKA

Zaradi številnih kršitev pri podaljševanju delovnega časa in nezagotavljanja odmora za malico zlasti v gostinstvu, turizmu in **gradbeništvu**, se obetajo zakonodajni premiki na področju evidenc. Na ministrstvu za delo so predvidoma do konca leta napovedali uvedbo spletnega evidentiranja delovnega časa. Sindikati, kritični zaradi neplačanih presežkov ur oziroma njihovega nezakonitega izbrisa, so predlagali celo uvedbo evidenčnih blagajn, v katerih delodajalci ne bi mogli spreminjati podatkov o delavniku. Sedanja ureditev zapisuje le število ur, ne pa tudi časa prihoda in odhoda z dela, zato ni jasno, kdaj so bile te opravljene in kaj je bilo z odmori. Spremembe so podprli tudi na inšpektoratu za delo, kjer so lani ugotovili 674 kršitev s področja delovnega časa, odmorov in počitkov ter 145 s področja nadur.

Državni uslužbenci iščejo prostor za nikotinsko uteho na vseh možnih lokacijah, a nekateri to počnejo v službenem času. FOTO ROMAN ŠIPIČ

Ogorčeni inženirji

Po desetletjih ohole brezbriznosti vodstva **Inženirske zbornice Slovenije** ter vse slabšega eksistenčnega stanja gradbene stroke in članstva je končno tudi gradbenim inženirjem prekipelo. Ogorčeni nad uničenjem in vse hitrejšim propadom gradbene stroke ter posledično eksistenčno ogroženostjo želijo izstopiti iz organizacije, katere pretežni cilj je prisilno včlanjanje v imenik pooblaščenih inženirjev in pobiranje obvezne članarine.

Zaradi omejene dolžine prispevka bom navedel le nekaj citatov iz mojih tedanjih pripomb k članku g. Romana Lebarja »**Zakon o arhitekturi in inženirski dejavnosti - razpad IZS?**« (IZS.NOVO, marec 2008), ki pa mi jih IZS seveda ni objavil: »... vladne ali nevladne organizacije, katerih namen in naloga je zastopanje in lobiranje določenih skupnosti ... počno to skrajno nezadovoljivo, so le parazit-ske organizacije, ki jih bo čas prej ali slej povozil ...«

»Politika je na 159. seji vlade RS sklenila, da ne potrebuje več 'partnerske' IZS, ki lahko disciplinira in obdrži svoje članstvo le z uradno prisilo, je zato v predlogu zakona predvidela ukinitve obveznega članstva ter s tem glavnega vira financiranja IZS. Sprevidela je namreč, da je IZS s svojo dosedanjo politiko previdnega mrmanja ter popuščanja (na primer s svojim '(ne)sodelovanjem' in tiho podporo vladajoči politiki pri Pravilniku za izdelavo projektne do-

kumentacije ter načrtovanih Tarifnih pogojih projektantskih storitev) zapravila spoštovanje in podporo večine strokovnega članstva. Z aktualnim načinom najnovejšega 'uskklajevanja zakona' in ponovnim ignoriranjem IZS je politika ponovno jasno pokazala preziranje stroke in končno ugotovila neuporabnost 'partnerske' IZS za njene nadaljnje politične cilje.«

»Vedno hitrejši upad strokovnosti in kakovosti na področju gradnje ter bolj ali manj celotne inženirske stroke je hudo opazen ravno po tranziciji. Še zlasti v zadnjem času se rezultati politične vsevednosti vedno radikalneje kažejo pri gradnjah ljubljanskih klinik, tunnelskih cestišč, kanalizacij, čistilnih naprav itd. Kot najbolj drastičen primer (saj se takrat še nismo spoznali s TEŠ 6, povezovalnim kanalom CO iz Medvod na CČN Ljubljana, drugim železniškim tirov itn.) naj navedem slovensko projektivo na področju zbiranja, odvajanja in čiščenja odpadnih vod, ki se zlorablja le še za naknadno ustvarjanje alibija za strokovno izredno pomanjkljive razpise slabo delujočih, zato pa stroškovno prekomerno dragih naprav. Vendar se zdi, da IZS tega propada stroke sploh ne opaža, temveč nasprotno ugotavlja za inženirsko stroko celo ponovno 'postavitve na noge'!«

»Za IZS prihajajo torej zelo težki časi, saj zaman upajo, da jih bo politika še nadalje nagrajevala za 'partnersko sodelovanje' in jim ponovno prepustila udobni naslonjač. Vendar za razliko od

bivšega režima, kjer so politiki še zavestno potrebovali in upoštevali stroko, se nasprotno dandanes 'nepotrebna in nadležna' stroka kratkoročno zamenjuje s poplavo neuskklajenih predpisov in navodil (tudi) evropske skupnosti ter dolgoročno z bolonjskim uničenjem strokovnega šolstva in znanja.«

»IZS bo morala čim hitreje spoznati, da ni njena osnovna naloga partnerski odnos do politike in še manj policijski nadzor ter discipliniranje stroke, temveč izključno le zastopanje in delovanje v prid stroke. Prepričan sem, da bo v primeru neobveznega članstva pretežna večina inženirjev kratkoročno izstopila iz IZS, čeprav si vsi želimo močno, aktivno in neodvisno IZS, ki bo lobirala stroko (in ne kakor doslej izključno politiko). Izstopili bodo zato, ker se je sedanja IZS udnjala ter delovala le po poti minimalnega političnega upora in tako ni zaslužila niti dela visoke prisilne članarine, ki smo jo plačevali. Pri neobveznem članstvu pa se bo morala IZS končno za članstvo (in ustrezne članarine) boriti, delati in članstvu tudi nekaj ponuditi.«

»Da ne bo pomote, še enkrat ponavljam, da ne odobravam grozeče ukinitve IZS, vendar sem mnenja, da je IZS upravičena ter potrebna le, če bo 'spregledala' in v bodoče znatno izdatneje zastopala ter delovala v prid stroke.«

Iz članstva IZS sem izstopil 17. decembra 2012.

FRANC MALEINER, univ. dipl. inž. kom., Ljubljana

7 stvari, ki jih morate vedeti, preden kupite stanovanje kot naložbo

Slovenski nepremičninski trg pod lupo Banke Slovenije

SIMONA TOPLAK
simona.toplak@finance.si

Del poročila Banke Slovenije o finančni stabilnosti so vedno tudi nepremičninski trg, cene stanovanj in poslovnih prostorov, višine najemnin, dostopnost nepremičnin. Ker vemo, da težko preberete sto strani poročila, smo pripravili povzetek glavnih ugotovitev.

1. Leta 2018 smo imeli največjo rast cen stanovanjskih nepremičnin v Evropi, v letu 2019 možna precenjenost

Cene stanovanjskih nepremičnin

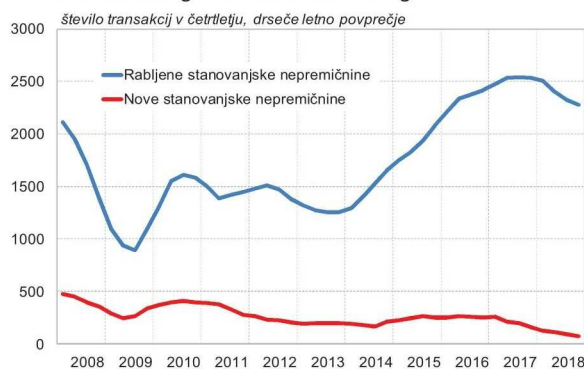
Vira: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019; SURS

Cene stanovanjskih nepremičnin so v Evropi lani zrastle v povprečju za 4,2 odstotka, pri nas pa je bila rast kar za 14 odstotnih točk večja, kot je povprečje evroobmočja. Pri nas je bila rast cen stanovanjskih nepremičnin 18,2 odstotka, pri rabljenih hišah kar 38,6 odstotka. Nekoliko drugačna je krivulja za nove stanovanjske nepremičnine v drugi polovici minulega leta, kar je v grafu. BS tudi poudarja, da so cene stanovanjskih nepremičnin v zadnjem četrtletju 2018 nominalno že presegle povprečje cen leta 2008, in sicer za 6,1 odstotka, realno pa ostajajo od cenovnega vrha iz leta 2008 nižje za 5,9 odstotka. Posebej veliko rast imata Ljubljana in Koper, pa tudi po drugih mestih cene stanovanjskih nepremičnin rastejo, v drugi polovici 2018 je bila tam rast celo izrazitejša. Glavni razlog za zviševanje cen nepremičnin ni lahko bančno dajanje posojil, temveč premalo ponudbe. Za leto 2018 še ni mogoče govoriti o precenjenosti stanovanjskih nepremičnin, letos pa se to utegne zgoditi. Bolj strokovno: Banka Slovenije pričakuje, da bo dejanska cena stanovanjskih nepremičnin v letu 2019 preseгла osnovno ceno, to je ravnovesno ceno oziroma stalni trend. Precenjenosti ni mogoče izključiti.

2. Če hočete tujcem prodati nepremičnino, pozabite

Leta 2018 je vrednost poslov z nepremičninami dosegla 2,3 milijarde evrov, kar je manj kot leta 2017 in primerljivo z letom 2007. Število transakcij s stanovanjskimi nepremičninami se je leta 2018 v primerjavi z 2017 zmanjšalo, in sicer za 13 odstotkov. Zaradi majhne ponudbe je bilo lani le 275 transakcij z novimi stanovanjskimi nepremičninami, kar je najmanj, odkar statistični urad zbira podatke. Če mislite, da tujci tako hitro kupujejo naše nepremičnine kot banke, se motite: skupna vrednost nepremičnin, ki so jih kupili tujci, je bila lani le 2,4 odstotka. Zanimanje tujcev za slovenske nepremičnine je tako zanemarljivo.

Transakcije s stanovanji

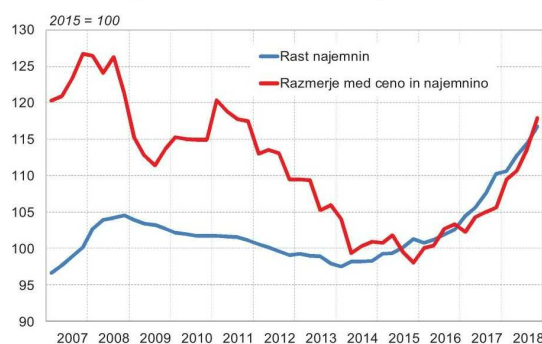

Viri: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019; SURS, GURS

3. Najemnine rastejo počasneje od cen stanovanj

Najemnine za stanovanja rastejo počasneje od cen stanovanj. Cene stanovanj pa rastejo veliko hitreje, kot rastejo plače. Dostopnost stanovanj se tako poslabšuje, čedalje več letnih plač je treba dati za nakup stanovanja. Še vedno pa smo daleč od razmer leta 2008. Ker najemnine rastejo počasneje kot cene stanovanj, je mogoče pričakovati manjše povpraševanje po nakupu stanovanj in večje povpraševanje po najemu. To utegne tudi najemnine potisniti navzgor.

Najemnine in razmerje med ceno nepremičnin in najemnino

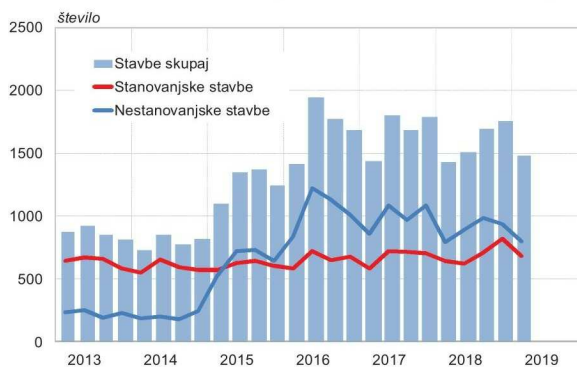

Viri: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019; SURS, GURS, OECD

4. V Ljubljani večja ponudba stanovanj že od tega poletja

Banka Slovenije pravi, da lahko večjo ponudbo stanovanj v Ljubljani pričakujemo od druge polovice 2019 in v prihodnjih letih, gradi se tudi v drugih večjih slovenskih mestih. Povečanje ponudbe bo po pričakovanjih vodilo v umiritev rasti cen nepremičnin. Na povečano gradbeno aktivnost v prihodnjih letih kaže tudi rast števila gradbenih dovoljenj za stanovanja. Poleg zasebnih investitorjev je pri povečevanju ponudbe mogoče računati tudi na Stanovanjski sklad RS z novimi najemnimi stanovanji v Ljubljani, Mariboru in Kranju.

Število izdanih gradbenih dovoljenj

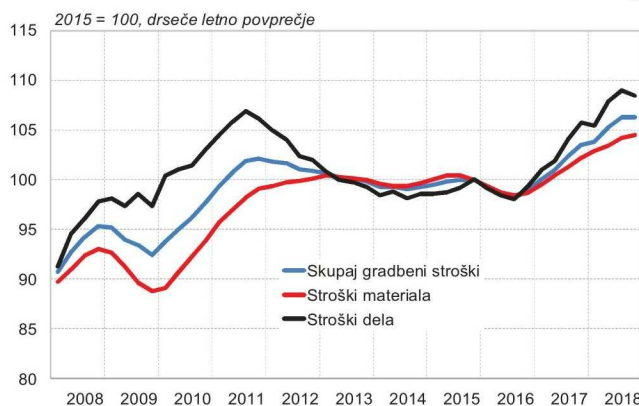

Vira: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019; SURS

5. Pomembno rastejo gradbeni stroški

Zaupanje v **gradbeništvu** je dobro, povečuje se tudi obseg gradbenih del, a je še vedno manjši, kot je bil v letih pred krizo. To je vse lepo in krasno, vendar pomeni višje cene gradnje. Rastejo tako stroški gradbenega materiala kot dela. Eno od tveganj za nove stanovanjske projekte je pomanjkanje delavcev in razmeroma zapleteni in dolgotrajni postopki zaposlovanja tujcev.

Gradbeni stroški za nova stanovanja

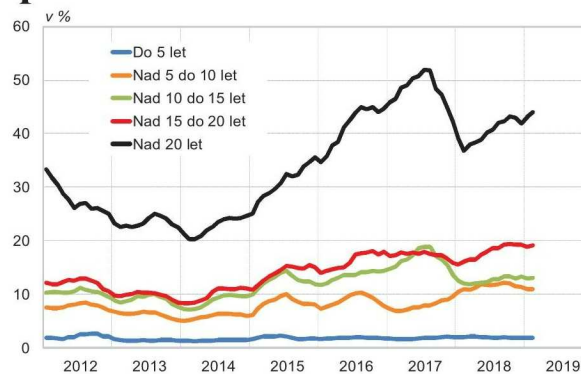

Vira: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019; SURS

6. Kaj pa stanovanjska posojila?

Rast stanovanjskih posojil ostaja po podatkih Banke Slovenije stabilna. Raste predvsem delež fiksnih posojil, zdaj znaša v stanjih 27,6 odstotka. Marca 2019 so stanovanjska posojila gospodinjstvom znašala 6,3 milijarde evrov, medletna rast pa je bila leta 2018 in v začetku leta 2019 pri petih odstotkih. Leta 2018 so banke odobrile za milijardo novih stanovanjskih posojil, kar je v stanjih posojil 17,3 odstotka. Če nam bodo rasle plače, bodo rasla tudi stanovanjska posojila. Povprečna ročnost novih stanovanjskih posojil se je lani podaljšala na 19 let.

Nova stanovanjska posojila po ročnosti

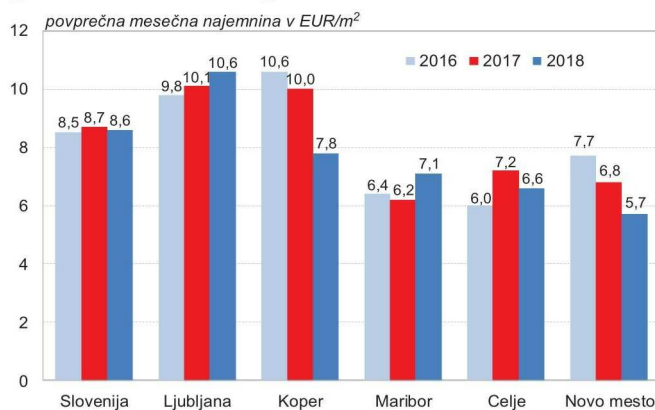

Vir: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019

7. Poslovne nepremičnine so povsem druga zgodba - cene dol

Leta 2017 se je cena poslovnih nepremičnin dvignila za 17,5 odstotka, število transakcij pa se je povečalo za 15,2 odstotka. Leta 2018 se ta zgodba ni ponovila. Povprečna cena se je znižala za 11,2 odstotka, število transakcij pa se je zmanjšalo za slabih devet odstotkov. Kaj to pomeni? Da je bilo v vsem letu dobrih dva tisoč transakcij. Banka Slovenije dodaja že znano dejstvo: trg poslovnih nepremičnin je v večjih mestih in trgovskih centrih. Tudi pri najemninah za poslovne nepremičnine je bilo lani zaznati umirjanje: cene stagnirajo, zvišujejo se samo v Ljubljani in Mariboru, število na novo sklenjenih najemnih pogodb pa se je zmanjšalo. Kar 44 odstotkov vseh najemnih poslov je bilo leta 2018 sklenjenih v Ljubljani. Bančna posojila za poslovne nepremičnine so že v prejšnjih letih pomembno upadla: stanje posojil je bilo denimo leta 2011 milijardo evrov, do leta 2016 pa je upadlo na sto milijonov evrov. Tu smo bili tudi v začetku leta 2019. Kakšnega večjega zanimanja za gradnjo poslovnih prostorov leta 2018 ni bilo zaslediti.

Najemnine poslovnih nepremičnin

Vira: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2019;

Med nadzorom dela na črno našli tudi kriptozašlužkarja

Finančna uprava je lani izrekla za šest milijonov evrov glob na področju dela in zaposlovanja na črno

LANA DAKIČ
lana.dakic@finance.si

Slovenski inšpektorji krepijo nadzor nad zaposlovanjem in delom na črno. Največ kršitev je v gradbeništvu, gostinstvu, cestnem prometu in trgovini, povečuje se tudi pogostost kršitev na področju varovanja, inšpektorji pa so med kršitelji ujeli tudi kriptozašlužkarja.

Za področje dela in zaposlovanja na črno je pristojna finančna uprava (Furs), sodelujejo pa tudi drugi inšpektorati. Lani je Furs na omenjenem področju opravil 12.754 nadzorov (45 odstotkov več kot leto prej) in izrekel za 5,96 milijona evrov glob (za slabo četrtino več kot leto prej). Izdal je tudi 800 prepovednih odločb (14 odstotkov več kot leto prej), kaže poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno.

Lani je Furs vložil tudi 11 kazenskih ovadb in eno nariadenje suma storitve kaznivega dejanja zaposlovanja na črno. Na sodišču pa je bil lani končan en postopek, in sicer z obsodilno sodbo zaradi kaznivega dejanja zaposlovanja na črno, s katero je sodišče storilca spoznalo za krivega in mu izreklo pogojno kazen (kazen zapora in denarni kazen).

Trgovec s kriptovalutami

moral plačati skoraj 100 tisočakov davka

Furs je največkrat nadziral dejavnosti **gradbeništvu**, gostinstvo, cestni promet in trgovina. Med najpogostejšimi kršitvami delodajalcev na področju zaposlovanja na črno so še vedno tiste, ko delavec dela v podjetju, pa nima sklenjene pogodbe o zaposlitvi oziroma ni prijavljen v obvezna socialna zavarovanja.

Pri delu na črno so inšpektorji posameznike med drugim odkrivali na podlagi oglasov, kjer so nepravilnosti ugotovili v 71 odstotkih nadzorov. »Poudarek je na spletnem oglaševanju, kjer gre predvsem za prodajo različnega blaga, pri čemer je največja težava identificirati osebo, ki dejavnost oglašuje, saj se takšne osebe običajno ne predstavijo s pravim imenom, telefonska številka pa je predplačniška,« ugotavljajo na Fursu.

Med primeri dobre prakse iz nadzorov dela na črno so omenili denimo delo na črno fizične osebe pri poslovanju z virtualnimi valutami. »V postopku nadzora dela na črno je bilo pri fizičnih osebah, ki je trgovala z virtualnimi valutami, ugotovljeno, da imajo njeni prilivi naravo dohodka iz opravljanja dejavnosti (dejavnost finančnih storitev), ki ga je fizična oseba dosegla z rednim in trajnim trgovanjem, pri tem pa dejavnosti ni imela registrirane,« pojasnjujejo na Fursu. Fizič-

na oseba je po ugotovitvi dela na črno vložila samoprijavo, na podlagi katere je plačala skoraj 100 tisoč evrov davka od dohodkov iz dejavnosti.

Tuji zidar delal kot pek v pekarni

Inšpektorji Fursa so med drugim nadzirali nezakonite zaposlitve državljanov iz tretjih držav. Kršitve so ugotovili pri 80 delodajalcih, najpogostejše v **gradbeništvu** (51 delodajalcev). Večje število nepravilnosti je bilo ugotovljenih tudi v predelovalni dejavnosti in gostinstvu. Najpogostejše pa so se kršitve nanašale na državljane tretjih držav - BiH, Srbije in Severne Makedonije. Skupaj so tako 206 kršiteljem izrekli za skoraj pol milijona glob.

Med primeri dobre prakse je Furs omenil nadzor zaposlovanja na črno v družbi v dejavnosti proizvodnje kovin: »Ugotovljena je bila nezakonita zaposlitev šestih državljanov tretjih držav, ki niso imeli ustreznih dovoljenj za prebivanje in zaposlitev v Sloveniji. Vsem šestim osebam je bila izdana odločba, s katero se je prepovedalo opravljanje dela, zoper delodajalca pa je bila vložena kazenska ovadba.« Omenjenih šest državljanov tretjih držav pa so predali policistom.

Kot drug primer Furs navaja, da so v nadzoru ugotovili, da je državljan tretje države pridobil enotno dovoljenje kot zidar za zaposlitev v

družbi z gradbeno dejavnostjo, dejansko pa je opravljal delo peka v pekarni v drugem podjetju brez pogodbe o zaposlitvi in prijave v obvezna socialna zavarovanja.

Zasebno varovanje bo še bolj pod drobnogledom inšpektorjev

Kot problematično področje so v poročilu navedli zasebno varovanje. »Na tem področju je tudi največ informacij o izvajanju dela na črno in plačevanju na roko, vendar je v praksi to težko dokazati. Zaradi nizkih dohodkov, ki se plačujejo varnostnikom na področju zasebnega varovanja, ti velikokrat brez ustreznih pogodb izvajajo naloge varovanja tudi za druge delodajalce,« inšpektorji ugotavljajo v poročilu. Sicer je inšpektorat za notranje zadeve lani izvedel 393 nadzorov, v katerih so zaznali 45 različnih kršitev oziroma nepravilnosti, ki so jih odstopili Fursu in inšpektoratu za delo.

Inšpektorat za notranje zadeve je napovedal, da bo tudi letos izvajal nadzore predvsem na področju zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti, kjer je zaznal povečano oglaševanje detektivskih storitev subjektov, za katere sumi, da nimajo ustreznih licenc.

Zakcijo Airbnb ugotovljenih dodatnih 4,67 milijona evrov prihodkov
Lani je Furs posebej na-

tančno nadziral sobodajalce, ki so oddajali nepremičnine v turistični najem (Airbnb). »Furs je razpolagal s podatki o dohodkih, doseženih z oddajanjem nepremičnin v turistični najem, in prepoznal fizične osebe, ki nimajo registrirane dejavnosti in posledično niso napovedale prejetih dohodkov ali pa dohodkov niso v celoti prijavile davčnemu organu. Zaradi oddajanja v turistični najem je bilo lani dodatno prijavljenih več kot 4,67 milijona evrov prihodkov, v prekrškovnih postopkih pa izrečenih glob za več kot 315 tisoč evrov,« pojasnjujejo na Fursu. Dodajajo, da je imela akcija tudi preventivni učinek, saj se je lani na novo registriralo 26 odstotkov več sobodajalcev kot leto prej.

S pomočjo aplikacije do uspešnejših nadzorov

Furs je predlanskim začel uvajati sistem avtomatizirane zaznave tveganj (aplikacija SAP Fraud Management), ki se očitno dobro obnese, saj bodo enovito centralno orodje za podporo analizi tveganja uporabljali tudi letos. Z uporabo kazalnikov tveganja se hitreje zazna tveganje na velikem obsegu podatkov, ki jih upravlja Furs, hkrati pa se primeri za nadzor preprosteje, centralizirano in učinkoviteje distribuirajo izvajalcem nadzora, pravi v Fursu.

Inšpektorati redno izvajajo tudi koordinirane akcije. Lani so tako izvedli akcije med tujimi delodajalci, pri

avtoprevoznikih, taksistih in drugih oblikah prevoza potnikov, na gradbiščih in stojnicah (pri prodajalcih sadja). Ta področja bodo tudi letos inšpektorati poostreno nadzirali, med drugimi nadzori pa so napovedali denimo nadzore nelegalnih objektov na kmetijskih zemljiščih, kot so motokros steze in strelišča.

Manj vrednotnic, a večji zaslužki

Na področju osebnega dopolnilnega dela so izvajalci lani napovedali 2,68 milijona evrov prihodkov, kar je za 2,7 odstotka več kot leto prej. Je pa bilo lani pridobljenih za 3,4 odstotka manj vrednotnic (21.492). Največ vrednotnic (38,6 odstotka) je bilo kupljenih za izdelovanje, popravilo in prodajo izdelkov, ki jih je možno izdelovati na domu pretežno ročno ali po pretežno tradicionalnih postopkih. Sledijo vrednotnice za občasno pomoč v gospodinjstvu, pri čiščenju stanovanja, vzdrževanju zunanjih površin (20,5 odstotka).

Furs je ugotovil, da je lani mejo zaslužka presegle skupaj 26 oseb - te so obvestili, da se morajo izpisati iz razvida oseb in organizirati kot oblika gospodarske družbe ali kot espe. Sicer je Furs na podlagi podatkov lani na AJ PES po uradni dolžnosti posredoval obvestila za izbris s seznama posameznikov, ki imajo priglašeno osebno dopolnilno delo, za 268 zavezancev.

Nadzor dela in zaposlovanja na črno v 2018

	2016	2017	2018
Število nadzorov	10.965	8.782	12.754
Število ugotovljenih sumov kršitev v nadzorih	1.482	1.996	2.976
Število prepovednih odločb	314	700	800
Število prekrškovnih ukrepov	1.978	2.517	3.135
Znesek glob (v EUR)	2.978.433	4.867.320	5.957.900

Vir: Furs v poročilu o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno 2018

Na vseh področjih velike spremembe

Besedilo: Cveto Zaplotnik

Kategorija: **Slovenija** / torek, 25. junij 2019 / 16:51

Statistični urad je ob dnevu državnosti pripravil primerjavo o tem, kaj se je v Sloveniji spremenilo v zadnjih 28 letih, torej od osamosvojitve do danes.

Kranj – V prvih letih samostojnosti se je Slovenija spopadala z visoko stopnjo inflacije, v letu 1991 je bila skoraj 250-odstotna, pod deset odstotkov je padla šele leta 1995, v letu 2015 smo imeli celo deflacijo, lani je bila inflacija 1,4-odstotna. V prvih letih po osamosvojitvi, ko se je slovensko gospodarstvo spopadalo z izgubo jugoslovanskega trga in z uvajanjem tržnega gospodarstva, se je močno upočasnila tudi gospodarska aktivnost: v letu 1991 se je bruto domači proizvod (BDP) realno zmanjšal za 8,9 odstotka in leto kasneje za 5,5 odstotka. V zadnjih petih letih slovensko gospodarstvo (po svetovni gospodarski in finančni krizi) okreva z letnimi rastmi od tri do pet odstotkov, še bolj kot prej pa se kaže velika povezanost slovenskega gospodarstva s tujimi trgi. Spremenila se je tudi struktura gospodarstva: v BDP-ju se je močno zmanjšal delež kmetijstva, industrije in **gradbeništva**, hkrati pa se je zelo povečal delež storitev. Najpomembnejša slovenska trgovinska partnerica je v vseh letih po osamosvojitvi ostala Nemčija, pri trgovanju z drugimi članicami Evropske unije se je najbolj povečalo trgovanje z Avstrijo, izrazito se je povečal uvoz iz Kitajske. V letu 1991 je Slovenijo obiskalo 1,4 milijona turistov, lani 5,7 milijona, primerjava pa zaradi spremenjene metodologije ni povsem zanesljiva. Cene so od leta 1991 do danes naraščale počasneje kot plače. Lani je prebivalec Slovenije s povprečno plačo moral delati za kilogram kruha skoraj tretjino manj časa kot leta 1991, za kilogram sladkorja trikrat manj, za kilogram kave štirikrat manj, za nov osebni avtomobil znamke Renault Clio še enkrat manj ...

Od osamosvojitve do danes se je močno spremenila tudi demografska slika. Prebivalstvo Slovenije se stara: 1. januarja 1991 je bila povprečna starost prebivalcev 35,9 leta, 1. januarja letos pa že 43,4 leta. Delež mladih (mlajših od 15 let) se je v tem obdobju zmanjšal z 21 na 15 odstotkov, delež starejših (starih 65 let in več) pa zvišal z 11 na skoraj dvajset odstotkov. V šolskem letu 2018/19 je bilo osnovnošolcev skoraj 39 tisoč manj kot v letu 1991/92. Število upokojencev je v tem obdobju poraslo s štiristo na 617 tisoč, občutno se je poslabšalo razmerje med upokojenci in zavarovanci, prav tako tudi razmerje med plačami in pokojninami. Leta 1991 so povprečne neto starostne pokojnine dosegale 78,4 odstotka povprečne neto plače, lani le še 58,5 odstotka. Življenjska doba prebivalstva se daljša: v letu 1991 je bila povprečna starost umrlih sedemdeset let, predlani pa skoraj 78 let.

KOPER • Če Grafist ne pridobi uporabnega dovoljenja, ga čakajo penali - Za zaplet z novo stavbo v marini kriva parcelacija zemljišč

Razveljavili uporabno dovoljenje za upravo za pomorstvo

Potem ko so v upravni enoti februarja že izdali uporabno dovoljenje za del nove stavbe uprave za pomorstvo v Marini Koper in je bila tudi opravljena primopredaja objekta, so zdaj zaradi naknadno ugotovljenih dejstev glede parcelacije tamkajšnjih zemljišč ta dokument razveljavili. Grafist, ki je gradil objekt za državo, mora zdaj znova pridobiti uporabno dovoljenje.

• NATAŠA HLAJ
KATJA GLEŠČIČ

Boštjan Grča iz koprške upravne enote pojasnjuje, da so v skladu z **gradbenim zakonom** februarja resda izdali uporabno dovoljenje za del objekta, vendar so po pravnomočnosti dokumenta ugotovili nova dejstva, zato so obnovili postopek.

Parcel v zemljiški knjigi niso našli

“V prostorskem informacijskem sistemu smo namreč ugotovili, da upravnega akta ni možno evidentirati, saj parcel, na katerih je objekt, ni v zemljiškem katastru. S ponovnim pregledom smo še ugotovili, da parcele niso obstajale niti na dan izdaje uporabnega dovoljenja. To

pomeni, da je bilo uporabno dovoljenje izdano na neobstojećih parcelah,” pravi Grča.

V obnovljenem postopku je koprška upravna enota zato izdala delno odločbo, s katero so uporabno dovoljenje odpravili, vendar pa odločba še ni pravnomočna. Grča navaja, da bodo s postopkom izdaje uporabnega dovoljenja nadaljevali, pri čemer bodo upoštevali zahtevo po primernem roku za predložitev ustreznih dokazil. Če bodo prejeli manjkajoče dokumente, dokazila in pojasnila, bodo uporabno dovoljenje izdali, sicer pa ne.

“Krivo je

zaporedje dogodkov”

V Grafistu, kjer so za državo zgradili približno štiri milijone evrov vredno stavbo uprave za pomorstvo, menijo, da gre za manjši birokratski zaplet in poudarjajo, da so stavbo zgradili skladno z gradbenim dovoljenjem. “Žal se je zgodilo to, da je bil sklep o parcelaciji izdan, preden je bilo izdano uporabno dovoljenje in je zato prišlo do neskladja pri številčenju parcel. Zaporedje dogodkov se je pomešalo, to pa je bilo težko predvideti,” nejasnosti tolmači pravnik Grafista **Vladimir Gavran**.

Napoveduje, da bodo znova vzpostavili prvotno geodetsko stanje, zato da lahko uredijo neskladje, nakar bomo kasneje opravili parcelacijo. “Lastništvo pa se ni spremenilo. Del objekta v smeri proti Luki Koper je v lasti uprave za pomorstvo, tisti del, ki pa gleda na stavbo Marine Koper, je Grafistov. Ker nameravamo naš del prodati, smo hoteli opraviti parcelacijo, torej eno parcelo razdeliti na dve in tako urediti lastniška raz-

merja,” pojasnjuje Gavran.

Zaplet ne vpliva na selitev

Direktor uprave za pomorstvo **Jadran Klinec** zagotavlja, da zaplet za zdaj na načrt njihove selitve v novo stavbo ne vpliva. Prav te dni bodo z razpisom iskali dobavitelja pohištva. “Če pa Grafistu ne bo uspelo pridobiti uporabnega dovoljenja in bo odločitev o odvzemu uporabnega dovoljenja postala pravnomočna, bo gradbeno podjetje moralo plačati pogodbene penale za celotno obdobje od primopredaje naprej,” pravi Klinec. Ti znašajo deset odstotkov od pogodbene vrednosti. Zemljiška razmerja z Grafistom za upravo za pomorstvo ureja državno odvetništvo. •

4

milijone evrov je stala gradnja stavbe uprave za pomorstvo

Jadran Klinec
direktor
uprave za pomorstvo

“Zaplet za zdaj na načrt naše selitve v novo stavbo ne vpliva.”

Grafist, ki je gradil objekt za državo, mora znova pridobiti uporabno dovoljenje.

Na vseh področjih velike spremembe

Besedilo: [Cveto Zaplotnik](#)

Kategorija: [Slovenija](#) / torek, 25. junij 2019 / 16:51

Statistični urad je ob dnevu državnosti pripravil primerjavo o tem, kaj se je v Sloveniji spremenilo v zadnjih 28 letih, torej od osamosvojitve do danes.

Kranj – V prvih letih samostojnosti se je Slovenija spopadala z visoko stopnjo inflacije, v letu 1991 je bila skoraj 250-odstotna, pod deset odstotkov je padla šele leta 1995, v letu 2015 smo imeli celo deflacijo, lani je bila inflacija 1,4-odstotna. V prvih letih po osamosvojitvi, ko se je slovensko gospodarstvo spopadalo z izgubo jugoslovanskega trga in z uvajanjem tržnega gospodarstva, se je močno upočasnila tudi gospodarska aktivnost: v letu 1991 se je bruto domači proizvod (BDP) realno zmanjšal za 8,9 odstotka in leto kasneje za 5,5 odstotka. V zadnjih petih letih slovensko gospodarstvo (po svetovni gospodarski in finančni krizi) okreva z letnimi rastmi od tri do pet odstotkov, še bolj kot prej pa se kaže velika povezanost slovenskega gospodarstva s tujimi trgi. Spremenila se je tudi struktura gospodarstva: v BDP-ju se je močno zmanjšal delež kmetijstva, industrije in **gradbeništva**, hkrati pa se je zelo povečal delež storitev. Najpomembnejša slovenska trgovinska partnerica je v vseh letih po osamosvojitvi ostala Nemčija, pri trgovanju z drugimi članicami Evropske unije se je najbolj povečalo trgovanje z Avstrijo, izrazito se je povečal uvoz iz Kitajske. V letu 1991 je Slovenijo obiskalo 1,4 milijona turistov, lani 5,7 milijona, primerjava pa zaradi spremenjene metodologije ni povsem zanesljiva. Cene so od leta 1991 do danes naraščale počasneje kot plače. Lani je prebivalec Slovenije s povprečno plačo moral delati za kilogram kruha skoraj tretjino manj časa kot leta 1991, za kilogram sladkorja trikrat manj, za kilogram kave štirikrat manj, za nov osebni avtomobil znamke Renault Clio še enkrat manj ...

Od osamosvojitve do danes se je močno spremenila tudi demografska slika. Prebivalstvo Slovenije se stara: 1. januarja 1991 je bila povprečna starost prebivalcev 35,9 leta, 1. januarja letos pa že 43,4 leta. Delež mladih (mlajših od 15 let) se je v tem obdobju zmanjšal z 21 na 15 odstotkov, delež starejših (starih 65 let in več) pa zvišal z 11 na skoraj dvajset odstotkov. V šolskem letu 2018/19 je bilo osnovnošolcev skoraj 39 tisoč manj kot v letu 1991/92. Število upokojencev je v tem obdobju poraslo s štiristo na 617 tisoč, občutno se je poslabšalo razmerje med upokojenci in zavarovanci, prav tako tudi razmerje med plačami in pokojninami. Leta 1991 so povprečne neto starostne pokojnine dosegale 78,4 odstotka povprečne neto plače, lani le še 58,5 odstotka. Življenjska doba prebivalstva se daljša: v letu 1991 je bila povprečna starost umrlih sedemdeset let, predlani pa skoraj 78 let.

Dnevnik.si

INTERVJU

Franci Kek

25. junij 2019

25. junij 2019 14:00

Iz tiskane edicije

Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi modernizirani podobi

Mojca Širok jeseni odhaja na novo delovno mesto, za dopisnico v Bruselj. Iz Rima se je javljala v letih od 1999 do 2003 in od 2007 do 2016. Vmes je vodila Odmeve in TV Dnevnik. Prve reportaže o sicilijanski mafiji je pred četrto stoletja napisala za Mladino.

Mojca Širok: »Mafija je kot mutant. Ves časa ima enake vsebine v novi modernizirani podobi.« / Foto: Marko Jamnik

Italijanske kriminalne organizacije je opisovala v knjigi *Oblast brez obraza*, pisala o nekdanjem premierju **Silviu Berlusconi**ju, papežih **Benediktu** in **Frančišku**, lani pa je izšel njen kriminalni roman *Pogodba*. Diplomirala je iz slovenskega in italijanskega jezika ter magistrirala iz sociologije kulture.

Kakšna je bila pot do vaše prve službe na nacionalni televiziji?

»Prvič sem se z delom v medijih srečala poleti 1990, ko sem na Radiu Slovenija prevajala in brala prometne informacije v italijanskem jeziku. Če sem prav natančna, sem pred tem v rodni Novi Gorici sodelovala pri srednješolskem glasilu Kaki, ki ga je urejal moj prvi medijski šef, zdaj poptevejevec Branko Čakarmiš. Z lepimi občutki se spominjam tudi svojega dela na Radiu Študent, kamor sem prišla po avdiciji leta 1991. Nekega jutra, leta 1998, me je poklical Edvard Žitnik in vprašal, ali bi se jim pridružila v

NAJNOVEJŠE

Dubrovnik velja za eno najdražjih mest: V lokalu na Stradunu kozarec rdečega vi...

6 min

Bruseljski Manneken Pis znova v slovenski obleki

36 min

Moskva: Ameriški dron je bil v iranskem zračnem prostoru

44 min

Mojca Širok: Mafija je kot mutant. Ves čas ima enake vsebine v novi moderniziran...

1 ura

Domžalčani predstavili novega vratarja

1 ura

Palestinci zaradi investicijske konference za palestinska območja stavkajo

1 ura

#video Tradicionalni ples Maorov tokrat odplesali metalci

1 ura

Pahor ob dnevu državnosti: Hodimo po pravi poti

1 ura

Bon Jovi z družino na počitnicah v Dubrovniku

2 uri

Po državi že prvi zastoji

2 uri

Vse objave

zunanjepolitični redakciji RTV Slovenija. Zanimivo, v prvem stavku ga je že zanimalo, ali imam diplomo. 'Kaj si moja mama?' sem si mislila.«

V Ljubljani ni smeti

Odločitev za ponovni odhod v tujino verjetno ni bila lahka. Razen poslovnega razpotja je bilo treba umestiti skupno pot vaše družine. Vsi imate svoje obveznosti.

»Ko sem se leta 2007 vračala v Rim, je bila hčerka stara 22 mesecev. Takoj se je začela učiti dva jezika. Ves čas smo vzdrževali tesne stike s starimi starši, tako da ima tudi tukaj prijatelje in se je pravzaprav veselila, da bo prišla v Ljubljano, kjer ni smeti po cestah, kjer se kolesarji vozijo po kolesarskih stezah in so otroška igrišča za vsakim vogalom. Tega v Rimu ni. Ko smo se vrnili, je v Rimu ravno končala tamkajšnji prvi, petletni osnovnošolski cikel. Mož Marko, profesionalni fotograf, je leta 2007 odšel z mano kot moj snemalec in montažer. Je kreativec, zanima ga mnogo stvari in tako se je navdušil nad pivovarstvom. Nekega lepega dne je na vratih pozvonil sel hitre pošte in dostavil veliko škatlo. To je bil lonec za kuhanje piva. Tako je na štedilniku v Rimu začel pivovarsko dejavnost. Ko smo se vrnili v Ljubljano, je tu odprl obrtno pivovarno Tektonik. Pred tem je študiral recepte, raziskoval in bil na šolanju v Angliji. Zdaj se, ob skrbi za posel v Ljubljani, že veseli dodatnega kulturnega izobraževanja, obiskov belgijskih samostanov, kjer, zgolj po naključju, tudi varijo pivo. Spoznavanja novih jezikov in prijateljev se veseli tudi hčerka.

Lahko bi sicer ostala v Ljubljani, vendar mi očitno bolj ustreza, to sem pri svojih letih že ugotovila, da sem odvisna le od sebe. Kar ne pomeni, da ekipa Globusa ni bila zares odlična. Tretja možnost je bila, da bi pisala knjige, vendar ta pot finančno ne vodi nikamor. Kljub temu da je bila Pogodba najbolj prodajana knjiga lanskega leta, se od tega ne da živeti.«

Menda so vam vsakič, ko ste prišli k novemu mediju, povedali, kako je bilo nekoč tam res dobro, zdaj pa so zlati časi že mimo. Nasploh se vloga medijev z leti spreminja.

»Lastniki imajo medije zato, da uresničujejo svoj poslovni interes. Ne gre za dobrotnike, katerih glavni namen je biti v službi resnice. Medij je lahko čudovito izložbeno okno za vse vrste produktov. Berlusconi, na primer, tega ni nikoli skrival.«

Je on načrtno kupoval medije za pohod na oblast?

»Niti ne. Ko je gradil svoj medijski imperij, je imel politične botre, brez katerih tega imperija ne bi bilo. Potem so se italijanske politične stranke sesule ob političnih škandalih in zazeval je prazen politični prostor, on pa je ostal brez političnih zaščitnikov. Nekaj časa je iskal nekoga novega, dokler ni ugotovil, da lahko to delo, da postane zmagoviti politik, opravi sam. V skladu z izdelano marketinško strategijo je v treh mesecih vzpostavil stranko in na volitvah premočno zmagal. Podobna je zgodba Donalda Trumpa. Razvpiti medijsko izpostavljeni podjetnik na eni strani in pomanjkanje vsakršne kredibilne alternative na drugi.«

Mafijec kot policist in sodnik v eni osebi

V kakšni formi je italijanska mafija danes?

»Mafija je kot mutant. Ves časa ima enake vsebine v novi modernizirani podobi.«

Zakaj je ravno Italija tako močno prepredena s tem »poslovnim« modelom?

»Svoje korenine ima v posebnem družbenem okolju italijanskega juga s konca 19. in začetka 20. stoletja. Nastala je v vmesnem prostoru med lastniki zemljišč in delavci, dninarji, ki so ta zemljišča obdelovali. Bila je posrednik med oblastjo in plebsom. Tam je bila država šibka. Mlada italijanska oblast je na tem nerazvitem jugu, kjer kapitalizma tako rekoč ni bilo, s težavo vzpostavljala svoje institucije. V tem napol

fevdalnem sistemu se je mafijec oziroma mož časti uveljavil kot sodnik, kot policist, kot odločevalec. Se pravi, opravljal je delo države. Raziskovanju ozadij tega delovanja sem posvetila vso svojo kariero. To sem poskušala razumeti v okviru širšega družbenega okolja. Ni me zanimalo kriminalno dejanje samo po sebi, ampak kako se ta princip delovanja lahko ohrani znotraj razvite družbe, znotraj evropske demokratične države. V Italiji država nad tretjino ozemlja nima oblasti. Tam gospodarijo mafijske organizacije, čeprav ima Italija najboljšo protimafijsko zakonodajo v Evropi. Pri javnih naročilih lahko sodelujejo le podjetja, ki imajo protimafijski certifikat. Tega pridobijo po temeljitem preverjanju, da niso bila nikoli na kakršen koli način povezana z mafijskimi organizacijami ali vpletena v kriminalna dejanja. A še vedno se prek raznih obvodov, prek drugih podjetij infiltrirajo v javna naročila v zdravstvu in **gradbeništvu**, ki so zlata jama za mafijske organizacije.«

Tožilec kot v hišnem priporu

Še vedno ne vemo, zakaj ta kriminalni sistem še danes deluje v vsem svojem obsegu.

»Naj vam ob ubitih tožilcih in novinarjih povem en klasičen primer. Leta 2008 sva z možem delala reportažo in govorila z zelo znanim palermkim podjetnikom, tudi lastnikom ene najbolj slavnih, starodavnih pekarn v mestu. Odločil se je, da prijavi mafijce, ki so ga izsiljevali za varščino. Najprej jim ni hotel plačati tega, kar so terjali od njega, sledili so zažig njegovega avta in vlomi. Ustrahovali so ga. Temu se je uprl in naredil nekaj nezaslišanega, odšel je na policijo in jih prijavil. Postal je medijski junak. Novinarji iz vse Italije in Evrope smo leteli k njemu in pisali reportaže. Bil je povsod, še v New York Timesu. Zdelo se je, da se je zgodilo nemogoče in da mu bo z izpostavitvijo uspelo prekiniti to zloglasno tradicijo. Imel je medijsko podporo, za seboj je imel državo, ki mu je dala zaščito. Od takrat je minilo deset let in kje je ta človek danes? Prejle sem govorila z njim, prodal

je pekarijo, ker ni mogel več delati, in še vedno živi pod policijskim spremstvom. Ko se je prah polegel, je bilo vse kot prej.

Mafija deluje po starem načelu: ko pride vihar, se ajda upogne, ko gre mimo, se spet dvigne.«

Kakšno je življenje z zaščito?

»Neki tožilec mi je dejal: 'Živim kot v hišnem priporu. Ugotoviti moram le še to, katero kaznivo dejanje sem zagrešil.' Protimafijski tožilci imajo ves čas ob sebi oborožene telesne stražarje. Enega izmed njih sem obiskala na domu. Pred njegovo stavbo sta bili policijska in vojaška patrolja. V veži so bili stražarji, ki so te dodobra pregledali. Eden od njih se je s teboj peljal v dvigalu, katerega vrata so v pravem nadstropju odprli trije. Pred vrati stanovanja je stal še eden, v njegovem domu sta bila še dva ali trije. Šele po vsem tem sem prišla do tožilca, ki je pri kuhinjski mizi pil kavo.«

To je velika obremenitev za vso družino...

»Seveda, zato so denimo duhovniki tisti, ki si upajo zelo veliko. Nimajo družine in ne ogrožajo svoje dejavnosti. Njihovo delovanje in opora sta zelo pomembna za ljudi, ki tam živijo. Neki duhovnik iz zloglasne palermske četrti Brancaccio mi je dejal: 'Kako naj nekomu rečem, da mora prijavljati mafijo, vedoč, da lahko ta človek že naslednji dan ostane brez vsega? Jaz to lažje storim, saj nimam žene in otrok. Neki fant je prijavil izsiljevanje mafijca, ki je bil nato en dan v priporu, zatem pa ga je ponovno srečeval v svoji četrti. Kako naj mu rečem, naj prijavlja, ko ve, da njegovo življenje ne bo več enako, moral ga bo spremeniti, morda bo zapustiti dom.'«

Kaj žene te mafijske združbe v dejanja, nevredna človeka?

»Za moč, ki ti jo dajeta denar in oblast, so pripravljeni narediti vse. Ko to enkrat izkusijo, ne morejo več nazaj. Bogastvo in vpliv, oboje je huda omama.«